

A.C. NOR
OPILEÉ POVÍDKY

Toto elektronické vydání vychází z textu **Opilé povídky** od A. C. Nora, který byl vydán nakladatelstvím Václav Petr v Praze v roce 1926 v edici Knihovna hosta jako 4. svazek.

ISBN 978-80-7054-320-7 (pdf)

Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě
2023

Text díla je vázán autorskými právy. Elektronické vydání (typografická a grafická úprava) je poskytováno pod licencí Creative Commons.

Rodičům

OBSAH

Povozník	5
Povídka zbožná.....	9
O člověku, který se setkal se svým pseudonymem.....	12
Sen.....	18
Zloději	22
Vzbouření.....	25
Jan Ubl v povídce.....	29
Suchá próza	33
Msta	36
Bosý gentleman.....	41
Člověk mezi závorami	46
Fantas	52

POVOZNÍK

– Mám rád lidi, ale abych řekl celou pravdu, nemohu vystát svých zákazníků – anebo, jak se říká – pasažérů.

Jiný člověk by řekl „nenávidím zákazníky“, ale povozník Ferkl prostě zákazníky nemohl vystát.

Seděli ve světnici a v té bylo teplo, poněvadž venku se prášilo. Seděli tam tlustý Pop, který se vlastně jmenoval Bob a živil se, jako se živí ostatní nosiči, také pihatý Franci tam pokuřoval z krátké fajfky, zatím co na lavici v úzkém zástolí byli stlačeni dva bratří Ochové, Joza a Kodl, topiči z Českomoravské. Nežka, Ferklova dcera, byla zde na to, aby přikládala do pece.

Vcelku, co se týče povozníka, zdál se chlapem, seděl-li. Jakmile vstal, byl mrňavý jak trpaslík. Obličej jeho (to bylo zajímavé) byl rýsován na způsob obličejů amerických sherifů a povozník Ferkl měl tu vlastnost, že uměl zvlášť ohnivě zablýskat očima, což se v jeho americky houževnaté tváři zvlášť sympaticky vyjímal.

– Nemohu vystát zákazníků od toho případu na Václavském náměstí.

I Bob-Pop i Franci i bratří Ochové, Joza a Kodl, a tím spíše Ferklova dcera věděli o tomto případě zcela přesně. Neboť hned tehdy vyprávěl jej Ferkl s úzkostlivým pohledem. Povozník Ferkl, jak je zřejmo, nebyl pověřivý, ale tehdy to bylo divné – –

Pokud jde o den, byla neděle. Teplo bylo hloupě příjemné a kutálivě a lísavě se cpalo do bot a zalézalo pod kalhoty. Jiný člověk by zlenivěl, ale na povozníka, jinak málomluvného, v takové chvíli přicházela řečnost. Konečně dnes, v neděli odpoledne, kdy jedenkrát za čas nejsme „na štandu“, je těžko vyprávět něco nového, a proto i Bob-Popovi i Franclovi i bratřím Ochovým, a tím spíše Nežce zarostly huby a bylo jim vcelku jedno, bude-li či nebude-li Ferkl znovu onen příběh vyprávět. A konečně, dá se při jeho líčení, byť kdoví kolikátém, znovu leccos jinakého, ač podružného, přece zajímavého a nového vyčenichati, poněvadž nemrzne-li povozník na svém místě na Václavském náměstí, nejenže je s ním řeč, nýbrž řeč velmi dlouhá a mnohá.

– Stojím tehdy na náměstí – nu, zcela dole to bylo – (vpravoval povozník) – a obcházím Julču. Byla tehdy nějak nesvá, ani si nepodřimla jako jindy, nožky stále jako strunky, hlavu pořád vzhůru – a byly už dvě v noci. Nu, povídám jí, Julčo, netrhne-li nic ještě ani za půl hodiny, rozkodrcáme se domů. Celou noc tu mrzneš – abych to taky řekl, bylo mi toho koně líto. A taky jsem měl zlost. Málo jsem toho dne a večera vozil. Je to někdy těžká dřina, nemáš-li nic na práci. Promrzneš, krom té drahé duše, až do myšlenek.

Pocupávám, pocupávám – mráz je jako rarach – dívám se na kočárek, na Julču, nahoru po náměstí, dolů do ulic, na Příkopy – každého si všimnu a pobízím. Pořád

nic. Čert ví, já to dosud nevím, proč tenkrát nikdo nechtěl jet. A jak vám tak lampa nade mnou syčí a svítí, povídám si: Jedem domů. Kdo to má vydržet – –

A jen si houpnu na sedátko, loudají se kolem tři – a nevím, mám-li říci halamové či páni – loudají se, jako by ani nemrzlo. Nemohu být na tom, že byli nějak po sprostou. Spíš fajnoví než ledajak.

– Svezem se? – táže se jeden ostatních.

Kuju vždycky železo hned, a tak jsem je rychle zapobízel.

– No, akorát – mohli bychom – přicmrdl druhý.

Byl jsem rád, že jsem nečekal tak dlouho nadarmo a že přece ještě mohu vydělat, a málem jsem se zapomněl zeptat, kam jedu.

To ještě vím jako dnes, že pod tím jedním, co nastupoval první, se kisa zrovna prohnula, co byl tak tlustý. Nemohu vám to tak naširoko povědět – ale zdálo se mi, že ten třetí se nějak mezitím ztratil. Na to si vzpomínám – sákryš – nyní vůbec po prvé. Jako by se otočil a šel dál. Mohu se však také mýlit.

Ale naráz ten jeden zevnitř: Na Žižkov, Karlova, ten dům, co v něm je Športka. Jenomže – pardon – napřed k Beránkovi na Vinohrady, my tam vystoupíme a tudyhle kamaráda zavezete pak na Žižkov, jak jsem řekl.

Jen jsem se omrkl a bylo mi, věřte, naráz teplo. Taková cesta, to jistě vynese něco tučného. A v duchu jsem počítal, o kolik v nejhorším případě požádám.

Měla Julča co táhnout. Kdybych se nestyděl, můžete věřit, a kdybych chtěl přivést i Julču do studu, slezl bych a šel vedle ní až nahoru pěšky.

Abych to dlouho neroztahoval, přijedu k Beránkovi. Zastavím. (Povozníkovi se zúžil hlas a americký obličej zpřísněl úpěnlivě.) Ještě vím, že jsem se chtěl hrabat dolů, abych pánům otevřel, ale oni byli rychlejší než já. Když se vykuloval ten tlouštík, skoro se mi vůz převrhl. Vystoupili dva a ten třetí zůstal. Loučili se.

– Sbohem, bručí tlust'och, a zítra, to víš, kde –

– Dobrá, dobrá – zahučelo to dutě z mého kočáru. To víte, kočár je dobře polštářován.

Potřásli si ruce velice živě a ti dva chtěli mi zaplatit. Ani mi to vhod nebylo, když ten ve voze rychle zakřikl, že on to zatáhne, ať to nechají. Nedali se vůbec pobízet a řekli ještě několikrát: No tak dobrá, nazdar. Jak povídám, ani za mák vhod mi to nebylo. Mohli zaplatit všichni. Jenom mi ještě bylo velmi podivné, že ten tučňák, pokud jsem si mohl povšimnouti, nadouvá tak své tváře, kdykoli ten ve voze mluvil.

Potom tedy jedu na Žižkov. Dal jsem se přímo. Víte, jak se tam z náměstí z Vinohrad špatně jede, je tam dost tma, ale Julča šla jako střela. Zůstal ve voze asi jen nějaký střepina, že byl tak lehký.

Nu – až jsem konečně zastavil před Športkou. Nechtělo se mi dolů, obrátím se, zaklepu a povídám tuze nahlas: Jsou doma, milostpane – – A když ještě nevylezal, tak jsem se zkřehle a hodně neobratně sklouzl. Usnul, myslím si. To víte, můj kočár je dobře vatován. Ještě jsem poplác Julču – byla úplně zajíněna – a otevřel jsem dveře. Chvilku čekám, a když nic, vstrčím hlavu dovnitř.

Víte, na mou psovskou duši, jak tady sedím a kouřím, zaklel jsem jako na lesy. Sprostárna. A až se mi dech potom zatajil. Jel jsem poprázdnou z Vinohrad na Žižkov – ďas aby do toho! – anebo jsem vezl čerta – chval každý duch hospodina a jeho syna! To znáte, nevěřím na povídačky – nu jak řku, znáte mne – nemám pro takové věci uši, ale tohleto nebylo jen tak. Víím, že před hotelem z vozu ještě mluvil a nyní v něm není. Přisámboh, za jízdy nevyskočil, na to mám, panečku, čertovsky jemné ucho – jed na to беру.

Nadával jsem – a abych to řek – bylo mi z toho ohromno – teď to mohu říct – nu, bál jsem se, a to dost setně. Chtělo se mi myslit, že se dělá třebaš přede mnou v kočáře neviditelným, ale ať jsem chmátal, jak jsem chtěl, chmátal jsem po sedadlech pořád jen do tmy a do prázdna. A potom, ta mrzutost – takovou cestu, a zadarmo.

Inu, bylo třeba jeti domů. Bydlím až tady v Libni, ještě štěstí, že mne neposlali někam do Bráníka nebo na Pankrác anebo bůhví kam. To bych se pak nedostal do rána vůbec domů. A pak, zlost mnou pořád tuze lomcovala – hleďte ještě jednou, takový kus cesty pro nic za nic. A jak jsem se snažil! I Julču jsem dvakrát, třikrát švih – jen abychom byli dřív doma. A to víte, že kdybych měl všeho nazbyt, že se nebudu v noci a v mrazu s koněm po městě potloukat.

Dal jsem se domů. Jak tak jedu, vidím pod železničním mostem člověka. Byl to Brda strážník. Zachtělo se mi říci mu vše. Zastavím.

– Franto, povídám, hleď, tak a tak – a pověděl jsem mu vše.

– Dobrá, odpoví mi. – Nerozumím tomu, přidá potom. – To není možný, konštatýruje nakonec.

– Jakpak ne, když ano – rozčiluju se.

– Víš co – pošeptal mi něco. Souhlasil jsem a bylo mi stydno, že mi taky hned nenapadlo. A tak jsme jeli nahoru k Beránkovi. Franta neohroženě zazvonil. Vrátný se sice uniformy Frantovy lekl, ale potom – musím říci, že to byl potměšilý vrátný.

– Hodně pánů se teď v drožkách vrátilo, hodně tlustých pánů – zdůrazňoval.

Nedovolil k prohlídce. Je to možno až „zítra“, ve dne. Věděli jsme, že pak by to bylo nesmyslem. Nedověděli jsme se ničeho. Div jsem nepraskl zlostí. Franta, ač byl strážník a měl noční službu, řekl, že to holt je těžký. Já myslím, že to byl tuze divný případ a že to není jen tak jednoduché. A od té doby, co mám ty těžké sny o tom, sedí to na mně jako na pavlači a myslím, že jestli tenkrát nebylo v tom kus čerta, tak – eh, konečně – kašlu na to –

*

I Bob-Pop i Francl i bratří Ochové, Joza a Kodl, a tím spíše dcera Nežka poslouchali pozorně, poněvadž Ferkl dnes vyprávěl velmi ohnivě.

Nakonec si povozník Ferkl nad celým tím podivným případem velmi důkladně a ošklivě odplivl a opakoval skoro umíněně: A jak jsem řek, mám rád lidi, ale nemohu vystát – abych to taky tak řek – svých pasažérů.

*

Chyba byla v tom, že povozník Ferkl nevěděl, jak ta psí duše, potměšilý vrátný, pozdě po ránu vešel do pokoje číslo dvacet jedno a pravil panu Bochousovi, tlust'ochu: Viděl jsem, jak jste ošidili povozníka. Znam toho chlapa. Ručím vám za to, že máte s tím do hodiny velkou nepříjemnost, nebudete-li chtít – –

– Jak to, pane – co si to, pane, dovoluujete, pane – řval pan Bochous. Druhý pán přizvukoval. Nepozorností rozčileného pana Bochouse, tloušťíka, vmísil se do hulákání i hlas třetího, neznámého a nepřítomného pána.

– Byl jsem kdysi detektivem, upozornil vrátný. – Byl bych jím dosud, kdybych mohl ještě vládnout tou rukou, podotkl, máchaje levicí, zatím co pravá visela mrtvě. Co se týče vaší osoby, pokračoval, prohlíd jsem vás jako díru. Mimo to jste nyní dokázal docela názorně, že jste mistr břichomluvectví – –

Pan Bochous, tlust'och, zahlídl se dlouhým, zpytavým pohledem na vrátného-detektiva. Hvízdal. Prošel nervosně pokojem. Podíval se odevzdaně z okna.

– Kolik chcete? – řekl potom.

– Vím, že máte toho hodně na svědomí. Vzpomeňte jen duchaplného podvodu s židem Sternem! Pamatujete také dosud na Taubra? A co Schwarz, žije ještě? A tak dále. Upozorňuji, že vím, co je obsahem toho „a tak dále“. Vím, že byste byl hned prozrazen, zůstal-li byste déle. Vím, že nyní okamžitě odjíždíte. – Vrátný si oddychl.
– Jenom tisíc, ve vaší měně, dodal pak prostě a skromně.

– Nepřišlo to o nic laciněji. Šetříš na blbostech a rozhazovat třeba, až – s odpuštěním, ty troubo – skončil pan Bochous po odchodu vrátného, obrácen k svému kolegovi, a šťavnatě zasakroval.

POVÍDKA ZBOŽNÁ

Také Janovi zkvetlo srdce jedenkrát dvěma květy. A to je těžká věc. To je věc tím těžší, že Jan byl dělník. Dělník je zvyklý, aby mu srdce kvetlo jen jedním květem. A i ten musí býti prostý a chudý.

Marie byla nesmělý paprsek březnového slunce. Ale březnové slunce je chudé a bázlivé, je plaché a bojácné. Zavoláš – a hned se ti skryje a nesvítlí, umlkneš – vykoukne a hřeje. A proto měl dělník Jan rád Marii. Její vlasy byly len a teplo jejích očí byl březzen a květen dohromady. Říkali jí bílá Marie. To byl Janův jeden květ.

Byla však ještě jiná Marie. Ta byla celá jeden úpalný žeh. Byla žhavé poledne červeného slunce. Její vlasy byly těžký, černý les, který hrozí zadušením, když do něho vejdeš. Říkali jí černá Marie. To byl Janův druhý květ, který voněl krví. Dej si do světnice takový květ a usni! Budeš tvrdě spát, ale už se nezbudíš.

Ty dva květy kvetly a voněly jednou jeden víc a druhý méně, podruhé zase ten víc a onen méně, jen někdy oba stejně. Když voněly stejně, byl Jan uváděn do nejhroznějšího šílenství, neboť si nevěděl rady.

Ale stalo se, že první květ, který byl jemný jako mlha, jedenkrát začal vadnout a zdálo se, že umře. Ale neumřel, vzkřísil se opět. – Ožil toho rána, kdy Jan se vrátil s blouznivým šepotem o krásách Mariiny sukně, o měkkosti a něžnosti její rezné košile a o důlcích, vášnivě vyhloubených v polštářích. A tak slavil z mrtvýchvstání květ bílé Marie.

Tehdy divoce zažárlil krvavý květ a počal umírat. Ale jednou navečer pohladil Jan červený květ a řekl: Marie – a myslil černou Marii – má vlasy jako moře.

Moře je hrob, do kterého on, Jan, se pochová. Udělá ze sebe člun, do kterého vloží polovic své lásky a vypluje na širé moře.

Širé moře je černá Marie.

Noc má mnoho záhybů a za každým se skrývá tajemné dobrodružství. Jedné noci nespala také černá Marie sama.

Strašnou barvou se rozhořel rudý květ a srdce Janovo se rozžalo jako lampa, při které sedává každý den do půlnoci a čte své matce, švadleně, o Rinaldinim.

Oba květy kvetly pokojně dále, jenže na každém vyrašil malý pupen.

Pupen je bolest. Pupen je dvanáctá hodina poledne, která ti vyrazí kladivo z ruky.

Zesmutněl Jan a srdce mu ujídal zžíravý, louhem přesycený, slaný pot, který skrápěl jeho čelo a mísil se do slz, které Jan zbaběle plakal. Je-li otcem vášeň a matkou bolest, pak dítětem je slza.

Černá Marie byla silná žena, a tak porodila dříve, než měla. I bílá Marie měla zdravé dítě. Porodila je téhož dne.

Jak dlouho to musí trvat, aby se čtyři buclaté ručky zasekly do teplého vzduchu a čtyři široké dětské rtíky neuměle zanaříkaly: tá-ta, tá-ta?

Lidé nejsou zlí, ale svět je zlý. Svět je vševědoucí. Svět věděl o Janovi i o Mariích.

Jan stal se vyvrhelem, neboť zkazil život dvěma ženám. Dva květy roztrhal a podupal. Dva květy obtěžkal hříšným plodem.

Ale ne, Janovy květy kvetly dále. Ale bolely ho, velice bolely.

Podivuhodnou smrt si vymyslel dělník Jan.

Není těžko zvednouti ve skladišti svitek drátu. Večer jej rozvineš a připevníš na jeden konec staré kladivo, z něhož vypadlo topůrko. Dá se to udělat docela lehce.

Pozdě v noci vyšel Jan k železničnímu mostu, tam, kde síť telegrafních a telefonních drátů je nejhustší.

Pevně omotal drát na levici a pravici přehodil staré kladivo přes sloup. Dráty zacvrnkly.

Říká se, že taková věc zabíjí lehce, ani toho člověk nepocítí. Je prý to vůbec nejlehčí smrt. Jan to věděl, a proto se nesmírně ulekl, když se mu po zacvrknutí drátu nic nestalo.

Studený pot je mrazivější než led. Jan vyprostil levou ruku z klubka drátu, smekl drát za kladívkem, opět ovinul a opět přehodil. A opět nic.

Jan byl jen prostý dělník, nevyznal se v izolaci drátů, v závodě se ničeho takového nedověděl, poněvadž nepracoval v takové službě, a proto pocítil v tom prst boží.

Klekl a řekl v krátké modlitbě bohu, že je sice tyran, ale on, Jan, že teď pochopil svou povinnost.

Vstal a odešel domů, aby žil, poněvadž tak musí být.

Každého večera sedá dělník Jan, schoulen a pohroužen do sebe, nad dvěma lodyhami, jednou jemnou a tenkou, druhou dužnatou a tlustou – nad dvěma stonky, s nichž odpadly květy a na nichž uzrály plody, a uvažuje: Není těžko býti mužem dvou žen, ale je těžko býti otcem dvou dětí, z nichž každé má jinou matku. Co má dělat, bože, co si má počít člověk, který je takovým, jako jsem jím já, dělník Jan? – –

Nemělo se to stát, ale je to. A Jan ví, že je mužem dvou matek.

Každý den si praví: Mám celé srdce. Je přece možno dát každé půl.

Ano, rozkrojí je a dá každé matce půl. I dětem po kousku. Ano, celé je rozkrájí a rozdává!

A svět? A všecko?

Jan je svět. Jan je všecko.

Jan se ženami a dětmi.

*

Povídka zbožná a prostá.

Bolíš, nejsi-li napsána.

Někdo tě napíše, někdo tě přečte. Nezáleží na tom, zda to bude jeden či více.

Ale jsi úlevou po slovech útočných a po těžkých bolestech, které se nehojí a zhojit nechtějí.

A proto je nutno po nenávistných člancích a básničkách bez ladu a skladu napsati také jednu povídku zbožnou.

A třebaš také bez ladu a skladu.

Březen 1924

O ČLOVĚKU, KTERÝ SE SETKAL SE SVÝM PSEUDONYMEM

(Historie trochu podivná)

Tak tedy s pomocí posvátné inspirace o tom muži, který se svým pseudonymem nejenže se setkal, nýbrž i trochu obcoval a kratičký čas žil.

Předem podotýkám, že i lidé slabých nervů toto čísti mohou, neboť nic dobrodružného a exotického stať tato mítí nemá, nýbrž je to jen vypsání příběhu jednoho, trochu podivuhodného.

Ale taková tajemnost, která se jen jednou za dlouho přihází a jen vyvolence stihá, má se skrýt, má se utajit, nedát najevo, taková věc může být na konci velmi účinnou a působivou pointou, ale za žádných okolností, došlo-li už vůbec k ní, nemá se dáti do nadpisu, aby hned každý věděl, co a jak.

Ale když už někdo nemá takové strategické vlohy a tak obratného pera!

*

Báseň je velmi krásná věc. Škoda, že je tak málo lidí, kteří dovedou stvořit báseň.

Čas je moře nejmilostnější a nejmilostivější. Moře nejhlubší a nejprostší: zelené přívsvity modrých vod a fialových dálek, bílá mlha stříbrných leknínů u pobřeží.

Ale buď rád, básníku špatný, básníku, ne z milosti boží, nýbrž z milosti maminciny, buď rád, že čas je milostné moře. Kdyby ses vrhl do moře skutečného, snad by ses utopil a snad by moře tvé mrtvé tělo položilo na břeh skalnaté Divné země a ptáci by přišli, přiletěli a slíbali by slané slzy s tvých ubohých člověčích ňader. A ty bys byl i po smrti šťasten. I kdyby tě třeba krkavci a supi roztrhali. Vidíš, tak by s tebou naložilo moře vody, ale moře času je lepší.

Moře času je pohostinnější.

Stlejí mu na určito křehké kosti tvých básní, básníku špatný – a bude jim dobře. Neboť život věčný by jim nesvědčil.

Josef Doch byl jen prostý hoch a tak se dovedl rozčiliti. Pro hloupost. Lidé se vůbec často zlobí – a kdy vědí, proč? Měl-li Josef Doch, mladý adept poesie, nějaké své názory a byly-li tyto prozatím pouze názůrky, no tak, bože, no tak je měl, ale proboha musí s nimi pořád ven?

Slovo dá slovo, některé slovo dá lásku, jiné však dá hádku. A když Oskar Marlitte tak podvodně otiskl báseň, která nestojí – ví to každý – za krabičku od konzervy, to už musí dohrát i Josefa Docha. A Josef Doch je velmi hodný hoch.

Oskar Marlitte byl člověk úzkého obzoru duševního, vlastně on vůbec neměl duševního obzoru. A přece chtěl psát básně. Či se může člověk tak rouhat?

Tehdy zašel mladý Marlitte k jednomu redaktoru a tím, čemu se naučil z jedné, nedávno vyšlé (ovšem s jeho stanoviska) publikace a co si trochu jen přizpůsobil, omráčil ho nadobro:

– Já jsem Oskar Marlitte. Mládí je veliká naděje. Já chci psát básně. Budete-li mi je tisknout, vstoupím do vaší politické strany a budu pro ni pracovati.

Poněvadž mládí je veliká naděje (a onen redaktor jsa mlád, vzal to za přejemnou poklonu) otiskl hned nato Marlitteovu báseň.

Byla to však báseň nad jiné špatná a Josef Doch se proto rozčiloval, neboť on také v tom listě tiskl – a to si řekl – nesporně tisíckrát lepší věci.

Slovo často dá krutou hádku, ale krutější spor vyvolá taková báseň. Josef Doch věděl, že ironie velmi bolí a poněvadž jí v srdci pocítil velikou horu, zpersifloval Marlitteův výplod v jiném listě pod svým známým (ovšemže jen někomu) pseudonymem.

Pseudonym je rozkošný kandelábr. Svítí-li lampa, postavíš se pod svícen, pod kandelábr a není tě ve stínu vidět. Pseudonym je lampa s výborným stínítkem, a máš-li pseudonym, nelze tě ve stínu spatřit.

Ale Oskar Marlitte má výborný zrak. Poznal, kdo ve stínu stojí. Jenže Oskar je zbabělá duše, je chlap bačkora, je děcko nemluvně, bojí se otevřeně vystoupit, do očí je Josefu Dochovi učiněná dobrota, miluje ho a vyznává mu lásku, ale za zády neprozřetelně už prohodil, že píše odvetu. I termín udá, kdy vyjde paskvil na Docha. V tom listě. Přesné datum. Jen když jde s děvčaty, s kterými má známost a má potkat Josefa Docha, nepozdraví, neboť by si zadal před nimi, když už se chlubil, jak divokého Docha zpraží. Svatá je naivnost.

Ale jsi mladý autor. A až se mladý autor dočká otištění svého výrobku, mnoho vody odteče a mnoho slov a výhrůžek se vyplývá. A tak mnohdy, tak mnohdy se ho ani nedočkáš, Oskare Marlitte, jsi strašně neprozřetelný. A dětinský. A hloupý. Neznáš světa. A duší redaktorských. Vůbec ničeho.

Zkrátka, nebyla otištěna odvěta. Ale Josef Doch, drsný hoch, který přece hleděl na poesii jako na kněžku, již jen někdy holduje, nesmířil se s osudem, jak se ukázalo.

Pokaždé myslil na Oskara Marlittea, když chtěl zatracovat novodobou poesii, kterou miloval.

– Je to básnění? (povídal o Marlitteovi). Je to takové nicotné, hromada prázdných slov, je to takové hloupé... takové... taková...

Nemohl najít výrazu nejpřiléhavějšího, když v myšlenkách takových jedenkrát šel si na poštu něco koupit. Stanul před pažením a myslil na prožluklé takové... taková...

Malý čertík, slečna, jež za okénkem seděla, podruhé se ptala, co pán chce, když právě Josef Doch vzrušeně vyhrkl, našed pravděpodobně pravý výraz pro Marlitteovo básnění:

– Uboze směšná věc.

Načež řekl slečně: Děkuji – a odešel.

Široké, rozevřené oči skákaly za ním, až vyšel ven, pak se vrátily a rozpustile vypravovaly historku o potrhlem hlupákovi. –

Neobyčejná roztržitost v neobyčejném dni u neobyčejného vzpurníka Josefa Docha je příčinou, že bylo možno v čelo této povídky napsati, co tam (v nadpisu) napsáno je, o čehož oprávněnosti zajisté už oprávněné pochybnosti vznikaly.

Divné věci se děly toho dne.

Josef Doch potkal přítele, který ho pozdravil a zastavil. Ale Josef Doch se docela uctivě představil a přítel v úžasném smíchu od něho uháněl.

Jaro je nádherné vždycky, i když je špinavé a blátivé a o jeho nádhernost už se nikdo hádati nebude. A tehdy právě bylo jaro, když Josef Doch si zašel do restaurace u lesíka, kam kdysi chodíval za holkou. Sedl si do zahrady pod stromy, balící se v jarní mízu.

– To je divné, povídá stará jabloň, přišel sem jeden, sedl ke stolu pode mne, však je to už starý stůl, stává už tu – počkej – mnoho, mnoho let – tedy, abych nezapomněla, jeden přišel a podívej se, sedí tu dva...

To je divné, že tomu Josef Doch zcela dobře a jasně rozumí. Ale co to řekla? Na mou duši. Naproti němu kdosi sedí. A nikoho neslyšel, neviděl jíti. Ale představovat se nebude. Naposled je to někdo ze známých – a už se mu, Josefu Dochovi, dnes jednou tak cosi stalo.

Nic.

Ani muk.

Oba jako zařezáni.

Já nic. Ty nic. Dobrá, dobrá.

Ale přece. Slušnost je slušnost. Snad to není známý.

– Echm, chm – – jsem – Josef Doch, dovolíte-li, abych vám dělal společníka...

– Znáš vás.

– Coc – co, tak zas? Josef Doch má dnes prapitomé neštěstí. Ale to skuhrání, jak mluví ta osoba! Ne, to není nikdo ze známých.

– A s kým tu čč–čest?

– F. K. Grub.

– Jak to? Efkagrub. To je přece... to není přec...

– Eh, copak já vím, co jste tím myslel, když jste se poprvé podepsal F. K. Grub! Sám uvažuji, jsem-li nějaký fotbalový klub či co. Zkrátka, jsem váš pseudonym a dost. Či nemám na to právo, jednou si k vám přisednout? Eh k sakru, ty jsi mne stvořil. Ty to musíš vědět, co jsem. Otec – a neznat svého synka! Echech – ech. Mám právo být při vás? Vy si mne vyhledáte, kdy chcete – a já nic?

– Zajisté, že ano, zzzajisté že niccc...

– Ale zůstaňte tiše a přestaňte, prosím vás, se třást. Já vůbec nejsem lidojed. Trhat lidi umím, to přece znáte, ale dosud jsem nesnědl nikoho.

Byla to ubohá postava. Chvěla se, jako by byla z huspeniny. Vyžilé vrásky, obličej samá kůže, rýha a brázda. A kde jsou oči? Což vůbec není očí?

– Vy jste, pane Ef Ka Grube, slepý?

– Jakým jste mne udělal, takým jsem.

Je to schátralost v tom životě. Taktak že se drží na sedadle, ale hlas podivuhodně teď zvučí. Kde už je to počáteční skuhrání!

– A jaký máte libozvučný timbr?

– To já vždy. Jen na počátku mně selhává. Ale pak, když se rozepíšu, ech – rozmluvím – – pak zvoním a duním jako boží hrom.

– A proč máte tak chudý šať, pane Grube? Vůbec zdá se, že jste nějak chorobný.

– Ale to přece víte. Nedávno jste psal o té marné lásce. A to přece člověka sebere. Copak člověka. To nic. Ale pseudonym! Ostatně, když teď píšete takové hlouposti, pak není divu, že dostávám úbytě. Ale vy ještě jakoby nic. Vám se řekne pseudonym. Dobrá. Vám se nic nestane, odlajete si, odlevíte si, dobrý skutek vykonáte – a já abych vše odnesl.

Lítost pojala Josefa Docha, bratrský soucit. Zachtělo se mu nějak ubožákovi prospět. Zabrátříčkoval mu.

– A prosím tě, pseudonymečku, jak to, že máš kalhoty tak zablácené? A kabát! Bože, vždyť ty máš celé čelo polepeno blátem! Což pak tak můžeš vycházet mezi svět?

– Jak ty se kamaráde, umíš dělat. Což nevíš, před měsícem jsi přece psal o jakémsi divadle, podepsals to F. K. Grub, trhal jsi tam mnoho lidí. Ty ses bavil a mne postříkali blátem. Ale to nic. Hleď sem! Tady mám bolestnější rány.

F. K. Grub rozhrnul špinavou halenu. Prsa měl odporně zohavena. Tam, kde je srdce, měl dolík, krvavý dolík. Z rozdrásaných ran stále crčel pramínek černé krve.

– Hleď, pořád ještě teče inkoust. Psal jsi onehdy tu kapitulu z roku dvoutisícího. Podívej se, nu, kdosi ji vystříhl z listu a zaslal ji tvému příteli Gerbarovi a zatřhl v té persifláži některá místa, která prý by se mohla týkat jeho, Gerbara. Ty ovšem jsi ani

slůvkem nemínil Gustava Gerbara, ale vidíš... Víš, Gerbar je jemná duše. Zakopal tvé přátelství. – Nechal je umřít. To je velice smutné, poněvadž to bylo tvé jediné dobré přátelství. Vidíš – a to mě tak dojalo a rozrylo mi to hrud'. I srdce mi to zkrvavilo. Takové jsou mé slasti. Tobě se píše – ale my pseudonymy máme při tom ubohý život. Sem tam některý je oslavován – ale to nic není. Většina – bože, to nelze říci...

– Ubohý, zalitoval Josef Doch. Víš, svět tomu chce. Víš – musel jsem. Musel jsem tě zplodit. Nešlo to bez tebe. Zabili by mne. Svět je zlý. Jinak to nelze. Ale nějak se třeseš, je tě hrstka. Nešel bys na číšku čaje? Víš – odpusť. Ale půjdeš? Jenže – mám trochu daleko domů. Ty jsi snad sláb. Ale to nevádí, pomohu ti, počkej, dej mi ruku.

– Ale co, rozbrečený, běž domů, dělal bych ti nepěknou společnost cestou. Ještě by tě zavřeli. Svět je zlý a nejhorší jsou policajti. Lidé jsou mizery. Ty jsi sice můj otec, ale svět to nemusí vědět.

– Ne, svět i lidé jsou někdy dobří. Budou myslit, že jsem se ujal ubožáka, žebráka, bratra...

– Tak jdi domů! Až přijdeš, budu tě čekat, bude-li se mi chtít.

Jak se ta rozviklaná kostra dovekla do bytu Josefa Docha, podivno. Když Josef Doch vešel do světnice, seděl už F. K. Grub za psacím stolem.

–Kam ses to posadil? povídá udiveně Josef Doch.

– Tady přece vždycky sedávám, když píšeš. Ale dnes výjimečně, i když nepíšeš. Přece jsi mne pozval. Ostatně, chceš-li, já mohu odejít. Beztoho jsem světu na obtíž... Anebo chceš-li, zabij mne. Máš na to právo. Dal jsi mi život a duši – vezmi si je. Jsem tvůj a lidé se to nedovědí, že jsi mne zahodil.

– Ale, co tě to napadá. Nic, nic. Jen počkej. Táák, hned zde bude čaj. Mám dobrý. Elitatee. Rozkoš. A povídej mi zatím něco.

– Jsem sláb. Dlouho jsi nic nepsal. Nebyl jsem dlouho tištěn.

Josef Doch dovede velmi rychle čaj připravit. Je zvyklý. Vaří často děvčatům, kamarádkám z červeného domu na rohu.

– Táák, posluž si. Kolik kousků cukru? Čtyři? Tak prosím. Srkej! Dobrý? No ovšem. Každý mi jej chválí.

Do rána seděli F. K. Grub a Josef Doch v rozhovoru. Do rána bílého. Do rána růžového. Ráno pak poslal Josef Doch přítele-pobratima F. K. Gruba s kupou básní a povídek do rozmanitých redakcí.

Rozloučili se velmi upřímně a slíbili si přátelství a lásku.

Josef Doch chce být autorem, který bude milovat svůj pseudonym, bude pečovat o jeho tělesné i duševní zdraví, bude jej hájit, s ním se radovat a se rmoutit.

F. K. Grub chce být prostě oddaným a věrným pseudonymem. Chce být vzorem. A chce být pyšným na svého otce.

*

Povídko, rozběhla ses do světa nezastavitelným během po cestách a po křižovatkách. Poběhneš kraj světa anebo zůstaneš hned za našima humnami?

Rozletěla ses. Nesmím bránit tvému letu.

Rozutíkala ses. Nechám tě tedy utíkat, ale něco ti prozradím: Jsi čistě nahodilá. Zapomněl jsem do tebe vložit nějaké hlubší mravní jádro, rozřešení nějakého závažného problému. Jsi krátkodechá. A proto jsi bezúčelná. Bez účelu.

Kdo tě bude takto čísti?

Komu se budeš takto líbiti?

Nikomu?

Snad přece někomu.

Na tom nezáleží. Jdi jen kam chceš, kam tě srdce povede a najdi si dobré lidi, kteří ti porozumějí a budou tě mít rádi.

Šťastnou cestu!

Duben 1924

SEN

Farář Lehm byl dobrý člověk. Nebyl tlustý, nýbrž sympatický. Ovšem, rok co rok musila jít kuchařka, sestra v Kristu, do nemocnice. Farář byl do jisté míry a svým způsobem jaksí spíše hrobař než farář, poněvadž lidé si šeptali, že vědí, proč ta nemocnice. Ale farář byl k tomu přinucen poměry. Dělo se to pravidelně od té doby, co daleko na Slovensku začali vychovávat Václavička.

Když bylo Václavičkovi 10 roků, vzal si jej od příbuzných pan farář domů. Klučíkovi bylo sice divné, že naráz může vážnou paní, která je na faře a má tak hodné oči, volat „maminko“ a panu faráři říkat „strýčinku“. Jinak se nic nezměnilo, neboť Václaviček brzy na minulou maminku zapomněl. Jen někteří vesničané, jsouce nevidění nezasevěnými, se uštěpačně pochichtávali, vědouce, jaký je pan farář strýčinek.

Václaviček chodíval časně spat po celá dvě léta, co pobyl na faře. Ale tehdy, když onemocněl, spával celý den i celou noc. Vlastně nespál vůbec, zmítal se jen v polosnu.

Bylo to tedy asi po dvou letech, co byl Václaviček u strýčinka. Pan doktor pokyvoval zamyšleně a velmi důležitě hlavou a maminka měla oči jako vlčí máky. I strýčinkovy oči byly vsazeny do modrých souběžných půlkruhů.

Jednou usnul Václaviček tvrdě a spal klidným oddechováním velmi uspokojivě. Prorokoval-li pan doktor panu faráři, že takový jediný spánek kluka zachrání, měl jistě pravdu. Ráno bude Václaviček uzdraven. Proto pohladil strýčinek mamince ruku, ještě ji celou pohladil pohledem, přikroutil pěknou petrolejku a poslal maminku, která byla stálým ponocováním už celá nemocná, také spat. A netrvalo ani hodinu, usnul i pan farář u Václavičkovy postýlky. Tak tvrdě spali všichni jako Šípková Růženka.

Václaviček spal ještě hodnou chvíli, než ho ten úder probudil. Byl to zcela neviditelný úder, totiž úder čehosi zcela neviditelného – ale Václaviček hned věděl, že to je úder, aby vstal. Podivno, že venku je takové krásné léto, když včera byla zima. Ale hlele! Strýčinek sedí pěkně v lenošce u psacího stolku (jak to, že si jej dal přestaviti do Václavičkova pokojíčku? anebo se to Václaviček přestěhoval ke strýčinkovi?) – sedí tedy v lenošce a povídá Václavičkovi: „Tak tam teda půjdeš! Ale to si musíš pospíší!“

A Václaviček rázem ví, kam půjde, i to, že už je zdrav. Neboť nemocného by ho strýčinek nepustil. Však chvála bohu, že už se uzdravil.

Jakmile mu strýčinek podal dopis, vyhrne se ze dveří jako Labe z Čech. Hukotně a s křikem.

Venku je bílý letní den a tam, kde byla náves, je pěkný park. Jsou tam chůvy s úhlednými děťátky v kočárcích a na lavičkách sedí děvčata s klopícíma se očima. Pěkní hoši, mnohem – oh, bože, mnohem větší než Václaviček, s dlouhými

kalhotami a barevnými ponožkami, si hrají s hůlkami a dívají se usměvavě na děvčata. Je tu krásně a málem by Václaviček zapomněl na své poslání.

Neboť když šel dál, našel uprostřed léta kousek zimy. Tam, kde za vsí teče potůček, byl zvláštní muž, který držel v ruce divadelní kukátko a zval okolojdoucí ke spatření velkého divu v těchto končinách – k podívání se na mořské dno. Mořské dno je vzácná věc a v tom kraji lidé se na ně rádi podívají.

Tomu muži se dařilo, cokoli chtěl. Nechal potůček velmi zvětšiti a zamrznouti a udělal pak do ledu dvě kulaté dírky a do nich vložil divadelní kukátko. Potom si kolemjdoucí na led ke kukátku lehali a spatřovali velké divy, neboť volali okouzleně.

Václaviček by se byl také rád podíval, ale vtom ten podivný muž vytáhl kukátko a ledy se počaly lámati. Málem by tam byl i ten podivný muž spadl. Tak tak jen vyskočil. Ale to nevyskočil muž, to vyskočil malý hošík. A už tu nebylo zamrzlé velké řeky s mořským dnem, už tu byl známý milý potůček a hoši se v něm koupali. I ten podivný muž, ze kterého se stal hošík, i Václaviček se vykoupali.

Ale Václaviček byl hodný a poslušný hošík, a proto pak rychle ubíhal dále, neboť věděl, kam mu rozkázal strýčinek jíti.

Dlouho a dlouho šel a ani hladu neměl, neboť pořád byl bílý letní den, takový dlouhý, že ani konce nechtěl mít, a Václaviček míval hlad vždy jen večer.

Pak když šel mezi vysokými domy, zabělal se najednou před ním velký nápis a Václaviček už dávno uměl číst a proto si ten nápis přečetl. Stálo tam: Dr. Smrt, doktor veškerého lékařství, ordinuje nepřetržitě.

Václaviček se podíval na svůj dopis. A ku podivu! Před chvílí nebylo na něm adresy a nyní už tam byla. Také na dopise bylo napsáno strýčinkovou rukou: Dr. Smrt, doktor veškerého lékařství.

A tak Václaviček vešel do bílého domu. Ani se ptáti nemusil, kde má pana doktora hledati. A on by se byl jako způsobné děcko velmi způsobně optal. Ale v tom k němu sám přicházel velký černý pán v takové sukni, dlouhé a černé, jakou nosíval strýčinek na faře, když přišel z kostela. A ten pán měl kolem hlavy nápis, který vydával žlutou záři, jako v kostele na kazatelně jeden svatý. Ten nápis si Václaviček přečetl. Byl to nápis takový: Smrt. A proto tomu pánu Václaviček strýčinkův dopis bez obavy podal.

Černý pán se září kolem hlavy si dopis přečetl a povídá: „Ale to sis měl pospíšit. Šel jsi hodně, hodně pomalu. Nu, pojd', strýčinek už nás bude čekat." A jen se mu hlas třásl, co to povídal.

Pán si zavázal oči, ze kterých náhle vytryskly dlouhé, bílé, světelné proudy, jako kdyby rozžehl automobil svá světla, popadl Václavička za ruku a ven.

Před nimi ubíhal jakýsi veliký kůň, nejisto, čí to kůň, a za tím koněm oni utíkali. Václavíček docela stačil. Ani nohy ho nebolely. Jen lidé, které potkávali, si přišeptli: Aha, asi neodkladná, těžká operace. – A šli po své práci.

Dokud šli mezi bílými domy, nic divného. Ale potom, když utíkali krajem a potkávali už Václavíčkovy známé, křik. Neboť černému pánu šlehala naráz z písmen kol hlavy veliká záře a z očí prskaly proudy oslnivého světla. Proto lidé volali: Člověk, jemuž hoří hlava – a běželi se skrýt. Václavíčkově to bylo tuze k smíchu, a když viděl kamaráda Frantu Prkenných, křikl na něj, aby se nebál. A tak se Franta Prkenných jediný nebál. – Neměli však času. Musili si pospíšet.

Skutečně je strýčinek už čekal. Velmi se černému pánu uklonil a potom mu povídal velmi bolestně těžkou asi věc. Jestli třeba strýčinka co nebolí –

Doktor Smrt pokýval vážně hlavou jako dávno kdysi ten jiný pan doktor, domácí, s nesvětelnými očima, a přikročil k Václavíčkově posteli. Mezitím co oni oba povídali, se asi Václavíček rychle vysvlekl a skočil pod duchnu, neboť hle: nyní se už tam Václavíček našel a velice se sám podivil. Ale oni, strýčinek a pan doktor, se nedivili.

Doktor Smrt přimhouřil oči a zhasil v nich reflektory. Potom vytáhl z kapsy divný nástroj. Jako jehla a zase ne jako jehla, nýbrž jako náprstek. A tím nástrojem udělal Václavíčkově na prsou křížek. Rázem bylo Václavíčkově tak dobře jako v nebi, a poněvadž byl dobrý, a poslušný chlapeček, povídal rychle: „Mamince taky!“

Ale doktor Smrt se zasmušil. „Ne“ – povídá – „buď tobě nebo mamince.“

Václavíčkově bylo líto vzdát se takového blaha ve prospěch maminčin, ale poněvadž byl dobře vychován, po dobré rozvaze povídá: „Tak raději mamince.“

Strýčinek tam stál jako sedm let neštěstí. Patrně velmi trpěl.

Pan doktor se usmál a vymazal ten křížek na prsou Václavíčkových. Potom šli hledat maminku. Dala se najít v kuchyni. Pan doktor si rozžehl oči, našel ji, pak zase zhasil a přikročiv, poznamenal ji křížkem jako dříve Václavíčka. Maminka hned se zvrátila, ale nepadla na zem, nýbrž na svou postel a byla v bílých peřinách naráz taková bílá jako ony.

Potom se srdečně s panem doktorem rozloučili a pan farář, strýčinek, zdálo se, při tom plakal. Když pan doktor odešel, všichni šli spát, neboť už byl večer.

Když se ráno Václavíček probudil, bylo mu docela volno. Venku nebylo však léto, nýbrž tak jako vždy zima a ošklivo. Pan doktor, který zrovna přišel ke strýčkovi, rozmlouval s ním v předsíni. Podle hlasu byl to však ten starý pan doktor, který vždycky chodil k Václavíčkově, když byl nemocen.

Potom strýčinek s panem doktorem přišli k Václavíčkově. Pan doktor prohodil mimochodem ke strýčinkovi, když si Václavíčka prohledl: „Nu, jak jsem řek' – tady docela vyhráno–“

Ale strýčkovi se kutálely po tvářích slzy jako jablka. Škytal jako Václavíček, když ten byl ovšem malý.

Strýček se naklonil k Václavíčkoví, podebral ho, lehce ho vyzvedl a sevřel v náruči.

Potom si přiklonil zarůžovělou dětskou tvář ke své hladké, kněžské líci a povídal přerušovaně: „Ano, Václavíčku – už nemáš maminky. – Umřela – umřela – –“
A zoufale vybuchl v trhavý pláč.

A když zanesl Václavíčka do maminčiny světničky, kde ležela bílá a čistá v bílých peřinách, nepohnuta a mrtva, zatím co pan doktor už asi po třetí vykládal cosi učeného o návalu krve k srdci, malý Václavíček se s hrůzou skrčil do strýčkova objetí, neboť maminka ležela tak, jak tehdy do peřin padla – Václavíček si vzpomínal matně na vše, co viděl a slyšel u doktora Smrti, když zde byl – a bylo z toho tak strašno a těžko, neboť v malém srdéčku cosi vyčítalo, to že on, Václavíček, pro maminečku učinil, poněvadž jí dal namalovat ten křížek na prsa, když byla – tenkrát – v kuchyni – –

A na vesnici si pak vykládali, že „ta na faře“ si nevážila svého života, že „to děcko“ měla moc ráda, že to nevydržela, tolik nocí nespát, že ji to zmožlo, že nasadila život za nemocného synka a konec konců že to vyhrála.

Prosinec 1924

ZLODĚJI

Ve světnici je tma jako neproniknutelný balvan. A nyní v ní cosi přidušeně vykřiklo, ale ne – nevykřiklo, ještě včas byl tento výkřik zadušen a – zardousený – zůstal trčet kdesi v hrdle, jež se úlekem zalykalo.

Celá jizba se schumlala v jediné klubko. Lůžko se ve tmě pohnulo a zatápalo. S lůžka povstaly dvě malé, lítostivé oči a úděsem se zhroutily, neboť ve tmě načisto zbloudily. Právě ty oči to byly, které se tak nastrašno polekaly a způsobily ve světnici paniku.

Dvě oči, které vstaly ve smrtelném úleku s lůžka a šedé ve chvílce pobledly, patřily Frantovi Kaprálovi a Franta Kaprál je marně ovládal a hleděl přivést do správné míry. Byla hluboká noc – hluboká jako nejhlubší studně v dědině – možná také, že byla právě půlnoc –

Též dlužno uvážití polohu světnice. Kdyby bylo ráno nebo poledne nebo vůbec den, viděli byste, že tato světnička má také dvě oči, a to docela pravidelné. Jedno hledělo do vedlejší světnice, a toto maličké oko bylo zrovna napolovic přivřeno. Druhé mířilo příkře do kuchyně a Franta Kaprál, selský synek, už se byl k těmto dveřím tmou přikradl a ohmatal ve tmě třaslavě a mazlivými pohyby zámek, je-li na pevno zavřen.

Byl.

Trochu se Frantovi ulevilo, dech kráčel kolem zubů méně zvrženě a neklopýtal už, ale hučivý rupot srdce a praskání v hlavě, což vše pocházelo z nesmírného strachu, vůbec neustalo. A jako duch, zvedaje opatrně nohy, vešel přivřenými dveřmi, jež už znáte, do vedlejší světnice a vyhýbaje se po paměti stolu i židlím, došel až k dveřím, jež vedly z této druhé světnice na síň – a také zde pečlivě zastrčil malou závorku.

Nyní byl zajištěn, ale srdce bylo dosud v hrdle a zdálo se, že jednou protrhne prsa a vyskočí do tmy. Neboť kdybyste věděli, že toto staveníčko, v němž Franta Kaprál sám a sám, dočista sám, spal, bylo na samotě, asi dobrých sto kroků za vsí – a že to byl Kaprálových výměnek, v němž nyní nikdo nebydlil, poněvadž starých už nebylo a mladí nebyli dosud pro výměnek zralí – kdybyste věděli, také byste se tak lekli. Zvláště tehdy, kdybyste poznali, že z prostorné kuchyně je udělána sýpka a že horní okna bývají k vůli větrání nedovřena – a kolem těchto oken těsně, bez plotu – letí cesta. Z okna vyskočíš přímo na ni, spadneš-li, rozplácneš se jako hnilička. –

A proto to byl takový bezměrný úlek. Franta Kaprál proto tu lehal, aby stavení nebylo na pospas, aby je někdo střežil, zvláště když ve chlévě zde byl prozatímne ubydlen také jeden kůň –

Srdce Frantovi Kaprálovi dosud tlouklo jako palice. Stál nyní opět u dveří, které jdou z jeho světničky do kuchyně. A už ani nezapochoyboval. Tam kdosi pilně a se spokojeným vědomím naprosté bezpečnosti pracoval – tak jako na svém, ani mu patrně nenapadlo bát se, ohlídnout, dát pozor –

Těžké nohy uslyšíš. Kroky, jež nyní přeměřily kuchyň, šly jako hrom. Jako by padaly s věže, dělaly hluk. Musily by vzbouřit spáče zarytého pod devět peřin, neřku-li Frantu Kaprála, který spal beztoho jen povrchně a nedbale jako zajíc.

Bylo po žních, a to jest závažné. A v této „kuchyni“, v níž měli Kaprálovi všecko nově vymlácené obilí složeno, kdosi pokojně a jistě nabíral obilí vějačkou nebo čtvrtákem a sypal do měchu, který někdo jiný přidržoval. Byly to příliš známé zvuky, než aby jich Franta Kaprál nepoznal.

Štěstí, že byl bos. Neslyšeli, zajati prací, jeho výzkumů. Práce jim patrně šla od ruky, neboť nyní slyšel Franta Kaprál, jak jeden z nich hekl zvedaje plný pytel. Pod oknem stál vůz, nakládali přímo na něj, Franta Kaprál postřehl už několikeré žuchnutí, neboť už dlouho číhal – nemohlo být nic prostšího, o tom Franta Kaprál nemusel ani uvažovat, bylo to jasné jako modré s nebe –

Ulekl se a naráz pomaten a zděšen uskočil, neboť viděl, že na něm sedí bílý široký paprsek, který se probil dveřmi, v nichž byla štěrbina.

Bylo pozdě.

Neboť jak uskočil, vrazil do skříně a zarámusil jako o soudním dni. Bylo lze zrovna nahmatat, jak ti dva tam – zloději – se zkoumavě a vzpurně vztyčili. – Musely to být nohy jako pilíře, jež tam nyní, zřejmě dosud nerozhodnuty, přešlápaly a tlumeně zařápaly –

Ale plachta byla napiata a zlý, ostrý, rozhodný vítr se do ní napřel. Franta Kaprál si naráz uvědomil, že je jeden z největších siláků ve vsi, že stisknout někoho v rukou, praskne mu v kříži – – okamžitá síla, nová, jaké ještě nikdy nepocítil, nacpala se mu do paží, ramena se příkrčeně zvedla, svalstvo trnutím tuhlo a kosti se nedočkavostí užuž lámaly praskající – zuby zaskřípaly, jen vyrazit – Nenadálé drcnutí o skříň, mimovolné, dalo radu: za skříní bývaly vždy hole – těžké, větévnaté, sukovité, nehlazené vesnické hole – nu, tak vidíš, Franto Kaprálův, jest si jen vzpomenout! –

A mezitím, co ti tam ještě v rozpacích a nejistotě, zda se třebaš nepřeslechli, stáli tuzí jako kámen, neboť nemohli čekat (špatně se zpravili), že by ve stavení byl někdo přítomen, že tu někdo spí – zašramotil Franta Kaprál znovu, když tvrdým hmatem vytáhl z holí, kterou v tom okamžiku našel nejsilnější –

Hrkavě zarumploval, když ostatní hole se šramotem padaly. Oni v kuchyni byli patrně velmi překvapeni nevědouce, odkud čekat výpad – jak se postavit, aby bylo možno mu čelit – pouhé překvapení je drtilo a nedávalo jim rady, neboť to byli těžkopádní neotesanci –

Franta Kaprál v té chvíli zařval a vytrvale už křičel, svolávaje všechny známé lidi, jako by jich tu byla síla. A zloděje zřejmě zmátl. Byli v duchu bezpeční jako mládě v matce a nyní se jim zdálo, že jsou se všech stran obklopeni, neboť křik v prázdném stavení hlučel a duněl.

Nenadáli se – a ještě více je Franta Kaprál zmotal, když na ně vpadl síní. Jeho tělo v rozhalené košili a podvlíkačkách se vzpíralo, svalstvo se přímo bouřilo. Srdce bylo opět v krku, ale ne už strachem, nýbrž odvahou.

Překvapením zapomněli na klacky, jež stály u oken. A zatím co jeden sklidiv takovou ránu, že maje patrně přeražený hnát, vyskočil oknem rovnou na vůz a práskl do koní bez pobídky, druhý držel jako žito. A tělo Franty Kaprála se vzpínalo a zuřilo. Mlátil do něho jako do snopu, zlodějská lampička přisvěcovala naivně a cudně jako panenka.

Překvapilo je oba drnčení vozu. I tento druhý zloděj vyskočil nyní oknem, zpola v mdlobě, zpola v strachu, a pokud byl s to, utíkal do polí, těžce supaje. A Franta Kaprál řva jako běs, dal se za vozem. Dostihl jej a možná nyní vozku zabil. Neboť tak pádná to byla rána – –

Skončilo to velkou slávou. Franta Kaprál zkrotiv rozcválaný potah, projel dědinou a přijel domů. Nenašli ničeho, co by nasvědčovalo, komu patří vůz a koně. První zloděj (který utekl do polí), nezanechal ani páry po sobě – druhý (jenž udeřen spadl s vozu) se ztratil jako dým.

A Franta Kaprál jsa okrádán, uloupil vlastně vůz i koně.

Skončilo to velkou slávou. Celá vesnice byla rozčilena, popuzena a vznícena jako babka, posedlá tancem svatého Víta. Starý Kaprál se tvářil nyní vždy tajemně a nabubřele jako sedm úrodných let a někdy zálibně klepal Frantovi na rameno placatou selskou dlaní. A Franta Kaprál, silný jako býk po svém vítězství, požívající nyní jména přestatečného bijce a neohroženého kruřasa, spával teď pokojně a klidně, jako malá mocnost – a občas jenom se jako ostražitá pevnost zvedal a zapátral do tmy, zlé jako horoucí peklo – není-li z kuchyně – sýpky nic slyšet –

Ale nikdy už nebylo.

VZBOUŘENÍ

Ve Státě, jenž byl v dalekých a dalekých zemích, za horami devaterými, za vodami sedmými a břehy tisícerými, ve Státě, jenž byl nanejvýš moudrý, nanejvýš dobrý a nanejvýš spravedlivý, vypuklo kupodivu jednoho dne vzbouření. To vzbouření vypuklo z přílišného dobra, z přílišné lásky, z přílišného bratrství, z přílišného samaritánství a vůbec z přílišného štěstí.

Zželelo se lidem takto žít. Neboť žili neskonale šťastně. Viděl-lis nějaké jídlo, už jsi je mohl jísti, šel-lis kolem krámů, zvali tě dovnitř, aby sis zdarma vybral, vzpomněl-li sis na děvče, v té chvíli už jsi byl líbán. A tak dále. I zavolali: Nechceme dobra! Nechceme štěstí! Nechceme ani cítit plné žaludky! Nechceme mít sytá hrdla! Chceme hlad! Chceme utrpení a bědy! Chceme též jednou zkusit, jak se umírá z bídy! Chceme prostě mít hlad, veliký hlad! Největší hlad! Nechceme práce! Práce je štěstí! Chceme po ní hladovět! Chceme býti ubozí! Válečné heslo: Hlad!! Vzbuřme se!

Stát, jenž si nevěděl rady, musil to vzbouření přijmout. I řekl tedy Stát: Budiž! Ať je vzbouření!

A jen tím se stalo, že v nanejvýš dokonalém Státě, jenž byl za osmými Velkými Jezery, se probudil pozdě večer muž, jenž byl Strážcem Veřejného Pořádku, na své posteli. Bylo to tedy k večeru po onom dni, o němž došlo k vzbouření Šťastných a muž – Strážce Veřejného Pořádku se probudil značně unaven.

Stalo se, že sáhl na vedlejší postel samovolným pohybem jako po zvyku. A ihned se zhrozil. Zavýčítalo mu cosi svědomí, neboť tento Strážce Veřejného Pořádku ještě svědomí měl. Vzpomněl si: Každého dne tu vedle na posteli lehával bratr, dělník z Kolbenky, každého dne stačilo jen vedle na postel sáhnouti, neměl-lis služby, a ihned ti odpověděl bratr hlubokým basovým, hustým a dutým, jakoby pohřebním hlasem: Ale jen si pospi! Nemáš přeci dneska službu. Tak ještě je čas. – A dnes naráz to nestačilo. Sáhl jsi a bratr nic neodpověděl. Postel byla vysoko nastlána. Nebylo v ní bratra. Řekl kabát na věšáku: Což nevíš, že včera večer – – – a že bratr je v nemocnici – počkej, nevíš, že (jasnilo se) – vzbouření? – –

Zesmutněl Strážce Veřejného Pořádku v posteli a vzpomněl si: Teprve pozdě k ránu jsem se vrátil, vysílen, uštván, lehounce (jen pro formu) zraněn – byl jsem to škrábnut kamenem či co? – a potom jsem všecek nešťasten usnul a nyní se probouzím – Jak to vlastně bylo včera? –

Po tvrdém spánku bývá myšlenka těžká, jako kapitola římského práva. Pomalu se muži – Strážci Veřejného Pořádku rozjasňovalo, a než se oblékl do uniformy, jež byla ochocholena, vzpomněl si na vše definitivně –

Včera došlo ve Státě, spravedlivém a dobrém, k vzbouření šťastných. Miliony a miliony lidí se shromáždilo na velkém prostranství, zvláště k tomu účelu stvořeném. Byli tu dělníci, tlustí jako popi, děti blahobytem kynoucí, dlužníci šťastní, že mohou

zaplatit, kdykoli jen chtějí, zloději, kteří kradou, řečníci, kteří se chystají mluvit, černobrvá děvčata, červenolící mladé matky, kypící masem a zdravím, statkáři a chalupníci z celého Státu, oplývajícího mlékem a strdím, starci usmívající se na svět jako jinoši, junáci moudří jako starci, otcové zářící uspokojením – byly to nepřehledné davy šťastných, nepřezírná moře, jehož vlny hučely, narážejíce o sebe a volajíce hukotnými rytmy: Chceme poznat hlad! Hlad! Hlad! – hlad – radostně nesla ozvěna slavné heslo dále. Dejte nám hlad, řvalo se.

I mluvili řečníci, kradli zlodějové, poslouchali všichni ostatní moudrých slov.

Dosti dlouho jsme jedli z plných stolů, zprohýbaných bohatstvím drahých jídel. Trpělivost nás už přechází. Dosti jsme pili vína. Konečně všude jsou jisté hranice. Dosti jsme tloustli. Napiatá struna také někdy praskne. Dosti blaha! Chceme postrádat práci. Chceme se o ni rvát! Chceme se za ni bít! Ano, chceme bídu! Nakašleme na štěstí! Chceme hlad! Má někdo něco proti tomu, přátelé? Tak mluvili v nesčetných variacích řečníci proti Státu. I otrásl se Stát (ač byl nesmírně dobrácký a věkožizný a věčný) v základech, neboť zahlučelo množství a veliké vlny zatopily ulice. Domy se bořily zpěvem statisíců a v troskách se motaly tóny a rovněž se v ssutinách topili vítězni demonstranti. Živá masa naplnila ulice. Nebylo jich. Byly jen potoky lidstva. Lekali se drožkařští koňové a malomocně skláněli omšelé hlavy. Spisovatelé, vyklonění z oken domů a uvědomující si svůj význam pro Stát, lomili rukama a říkali: To jsem věděl. Běda!

Revolucionáři vůčihledě sílili. Byli jediný plamen, řeka rozvodněná, zvěř rozzuřená, orkán rozvzteklý.

I vzchopil se Stát.

Řekl jeden velikán: Vyhlásíme stanné právo. Řekl druhý, větší velikán správnou češtinou: Nevyhlásíme stanného práva. I nevyhlásili.

Vzchopil se však Stát ještě jednou a povídal: Tolik a tolik eskadron Strážců Veřejného Pořádku.

Nejrychlejší, nejobratnější, nejšikovnější, nejspolehlivější a nejpoctivější věci na světě jsou Strážci Veřejného Pořádku. Tryskem se pěšky rozběhli na bitevní pole. Sedmerým řetězem uzavřeli to náměstí ze všech nejnáměsticotější a vzkřikli sborově: Lidé, rozejděte se v pokoji! Přátelé! Nebuďte se! Je třeba klidu v zájmu Státu!

Ale lid přetrhl řetěz sedmeronásobný a zaplavil vše. I utvořili v mžiku Strážci Veřejného Pořádku řetěz sedmdesátisedmeronásobný. Obrovský výkřik předráždění a odporu ozval se z davu. Všechny blízké domy spadly a pohřbily v sobě mnoho tučných státu-občanů a milionářů, z čehož vznikla pro Stát, myslím, nepomyslitelná škoda. Hluk se rozmohl v bouři nevidanou a neslýchané krásy. Kdosi si pomyslel, že to je konec světa. V komsi byla té chvíle malá dušička. Jeden básník byl v té chvíli

umačkán. Ale bohužel – byl to pouze jeden. U Státu se zavíklal sloup. Dav vykřikl ještě mocněji a řetěz sedmdesátisedmeronásobný byl v té chvíli proražen.

I užili Strážci Veřejného Pořádku triku nad jiné znamenitého. Dali se na útěk. Sto kroků utíkali tryskem pěšky a shlukli se v hlouček několika eskadron. Zacvakaly kohoutky. Dav zavyl jako raněný lev. Strážci Veřejného Pořádku zahájili pravidelnou rychlopalbu do lidu. –

Byl mezi Strážci Veřejného Pořádku i jeden jménem Josef Architekt, a to byl ten, co se příští večer probudil na své posteli a hmatal po svém bratrovi, a byl mezi vzbouřenci jeden jménem Alois Architekt, a to byl jeho bratr, dělník, který nebyl bez místa, neboť – jak víme – byla to země štěstí, a co kdo chtěl, to hned měl. Též byla v davu Lojska Vítámvásová, což je hodno zaznamenání, neboť byla to osoba velmi hubatá a rázovitá. Ovšem, tito tam byli mimo dva miliony ostatních Šťastných, kteří se pro přemíru svého štěstí vzbouřili.

Trach–tarach–rach–rarach–tarach–rach–

Strážci Veřejného Pořádku nepřetržitě statečně stříleli. Dav se kymácel. Ranění a zabití řvali šílenou radostí, že mohou trpět. To vše se dělo pro upevnění Státu a protože lid ve Státu pro samo blaho už nemohl žít.

Prostranství kol shluku Strážců Veřejného Pořádku se stále rozšiřovalo. Hladina davu byla vzbouřena. Zadní se valili vpřed, přední se zachraňovali proti nim. Zabití mlčky padali. Statečně se střílelo dále.

Jen jeden Strážce Veřejného Pořádku nevystřelil. Naivně se stavěl, že mu bambitka neslouží. Byl to Josef Architekt, a ten řekl: Nemohu, můj bratr je v první řadě. Ne, nemohu opravdu.

Stát! Stát tak poroučí rozumíte? Stát! – vykřikl důstojník. I zavřel Josef Architekt oči a jako tisícídevítistá padesátá první rána zapraskl výstřel z jeho revolveru. V první řadě byl jím zraněn Alois Architekt, těžce zraněn. To se stalo pro oporu Státu.

Strážci Veřejného Pořádku, posílení o dvě stě gardovních setnin, neúnavně potlačovali vzbouření. Josef Architekt opět bojoval proti vzbouřencům a tiše, aby toho Stát neslyšel, si myslil: Soudruzi vzbouřenci, bratří moji, já jediný Strážce Veřejného Pořádku jsem s vámi, ale Stát chce, abych byl s ním, a já musím. Nedělejte mi těžké srdce! Běžte domů! Uvařte si kafe! – V té chvíli viděl svého zraněného bratra. Zamžilo se mu v očích asi, neboť odhodil chochol a dal se lehce zranit. Právě jel kolem drožkař. I rozkázal Josef Architekt drožkaři, aby odvezl Aloise, bratra, do nemocnice.

S ohromným hlukem ustupoval dav. S křikem děsným konala se bitva pro blaho Státu. Bylo nutno Stát zachránit. Buřiči házeli kamením. Který dům ještě stál neporušen, z toho chrlila všecka okna lávu na vzbouřence.

To je pěkný chleba žít se zabíjením lidí! Zabte si nás! Máme z toho radost. Chceme být zabíjeni. Máme se příliš dobře! Nažerte se nás! Vrahové, lupiči! – volal dav, v němž to vařilo a dunělo jako v parním kotli. Vztek davu se stupňoval od té chvíle, co bylo zavoláno: První mrtvý – a každou vteřinou rostl – až do nekonečna.

Ze sousedního Státu přišla v rozhodné chvíli královské rodině posila a tak boj byl vyhrán. Ale protáhl se dlouho do rána. Vzbouřenci byli poraženi, neboť Stát stál na pevných základech, protože to byl přece Stát.

Stalo se tedy tímto, že Stát byl zachráněn.

Ale zbylo hodně vzbouřenců, poctivých a upřímných, kteří potají té chvíle si umínili, že budou pracovat, až přijde jednou čas – neboť nedá se při plných stolech žít v takovém Státě, nanejvýš dobrém, nanejvýš spravedlivém, s králem a vládou nanejvýš dobrou – a vůbec zatopeni štěstím.

Což nevěříte, že lid se bouří vždycky jen proto, že se má příliš dobře, příliš dobře, óh, tak příliš...

Státe, Státe, bohudík jsi zachráněn – ale až budou lidé ještě o mnoho víc šťastnější, že štěstím budou zrovna pukat, vzbouření bude hroznější a s tebou bude pravděpodobně konec. Tak.

JAN UBL V POVÍDCE

Zápasník Jan Ubl. Sedlák Jan Ubl. Loupežník Jan Ubl. Hrdina Jan Ubl. Hle, všude najdete: Jan Ubl – –

Fůra jede ze vsi. Trochu se kymácí, v osách pevných kol vrzavě pobroukává, nakloní se na tu stranu, našine se hned na druhou, v koutcích úst úsměv, ve vousech hrůzoplnou bouří, škrtivou zlost na nose – jede fůra obilí potácivě jako děda slabý na nohy a hroutící se v kolenou.

A na fůře (trochu je zkřivena) vpředu, hned vedle pauzu, houževnatý a ramenatý hranáč, zrovna takový jako to jeho jméno: Jan Ubl. Oči mu krácejí, zdá se: trochu výhružně, kupředu po silnici a klopýtají. Hřebci jdou jako panenky, jichž kolínka jsou zařízena na pera – třeba hřebce držet, jak bujně se nesou, fůra pospíchá za ves, čert ví, proč – přece je po žních a nikdo nebude tak hloupý, aby obilí vozil ze stodoly na pole.

Nuže, kdybyste nebyli tak hloupí, ani byste se ptát nemusili. A poznali byste, že zde jede fůra slámy, a ne obilí. Neboť stodola je plná jako napraný žaludek o posvícení a slámu není kam dát, nutno ji vozit za ves, skládat na pole, stoh třeba učinit, prázdný a naježený, ale stoh, třebas rozcuhaný jako ježčí hlava, oj, veselého tuláka, přece je důkazem, že máme dost. Neboť, můžeme-li vyvážet –

Tuze jsem se zahleděl Janu Ublu do očí. A jeho oči se smekly s vozu, pěkně se prošly silnicí, postály chvilku na konci aleje, potom náhle odhodlány vzaly mé skromné oči za ruce, jak se děti berou, a řekly: Kamarádi, pojďte – A tak jsme šli. Jan Ubl a já, naše oči, neboť byl jejich šťastný okamžik – lesem jsme šli a slova nám padala jako kameny na hlavy, ale byly to ošidné a lumpácké kameny, neboť zasáhli slovo-kámen hlavu, skoro ani vlasu nezkrivilo – Trochu se mi motala hlava, myslím.

A vypravování šlo, jako bys hvozdem utíkal. Hvozd je černý, hluboký, strach z něho jde, ale už se světlí – obloha tu kudysi pronikla, všetečník jeden –

Ty časy jsou pryč, kdy Jan Ubl byl košatý chlap jako strom. Vlastně tehdy ještě jeho sláva ani nepřišla. Tehdy chodil pouze do boxu a říkali o něm, že je snaživý a nadějný. A jej tak ta vášeň chopila za chřtán, že bil do všeho, nač přišel. Naučil se rozbíjet dveře, ještě lépe se naučil prohýbat jediným zlosynným úderem kovové těžké pláty, což vše bylo vskutku nadějně, velmi nadějně. Jeho pěst se zocelila, a udeřil-li na kovovou desku, jako by kov o kov zazvonil. Rozhodl se rozbíjeti pouze desky. Při čemž málo záleželo na tom, že ony desky byly pravidelně stěnami nedobytných pokladen. Ale titul „zloděj Jan Ubl“ byl nehodný závidění, a tudíž snad proto řekl jednoho dne muž, který Jana Ubla učil: Z tebe by byl skvělý zápasník.

A věru brzy se říkalo jenom: zápasník Jan Ubl, slyšeli jste, zápasník – Neboť Jana Ubla stačilo pouze upozornit. Avšak brzy se to říkalo s úctou. Pak už se to říkalo s nekonečnou slastí a dýchalo se při tom nadšením zrychleně. Neboť Jan Ubl byl favorit a prostě fenomen ve svém oboru.

Jednou vstal den divoce a rozběhl se do světa nemyt a neučesan. Na ten den určily vsutku grandiosní plakáty velkou národní slavnost. Mohla to být oslava velkého muže, ale nemusela to být oslava velkého muže, také bylo lze se domnívati, že to bude prostě národní svátek, ale nemusel to prostě být takový svátek, stejně to mohl být sokolský slet.

V tomto případě vidíme, že i přílišná kázeň škodí. Nebyla totiž nařízena povinná účast členů. A tu se stalo, že řekl v slavnostní předvečer jeden člen doma (možná své ženě, možná své matce, ale nejspíše myslím řekl to pouze sobě): „Beze mne to také půjde –“ A příštího slavnostního dne nešel jako účastník a cvičenec, nýbrž odebral se na místo slavnostní incognito jako divák.

Totéž řekl jiný člen. A ještě jiný. A ještě jeden. A ještě několik. Konečně to také řekl místopředseda. Pak už zbýval jen předseda, a ten to řekl naposled. Nejzajímavější je, že to řekli všichni, aniž by o tom věděli, a já vím, že vy si myslíte, že to snad jsou kouzla a čáry. Ale věru, věřím, je to divné, že v jedné noci může tolik lidí spojit družným nápadem takové stejné a tak prosté heslo:

BEZE MNE TO TAKÉ PŮJDE.

Ale důsledky byly dalekosáhlé jako dědičný hřích. Na slavnost přišli pouze diváci. Bylo mezi nimi mnoho členů-cvičenců nebo členů-jinak-účinkujících, ale navzájem se před sebou ukryvali, a stalo-li se, že se potkali, jejich chladné oči prošly kolem sebe jako jeptišky, jež jdou stále zabrány v tiché, neškodné modlitby.

Poněvadž každý si byl pomyslel a řekl: Beze mne to půjde – ukázalo se, že tomu tak musí být. Potají se ukázalo, že se omylem (neboť svůj večerní úmysl zaspali) dostavili dva pořadatelé, a ti hrůzou a strachy trnuli, neboť neměli co pořádat. Nejprve jim napadlo, což je už staré, sehnat všechny žebračky a vyhoštěné, že by se snad mohlo zkusit za dobré zpropitné – Ale znovu definitivně a naposled se ukázalo, že není tu dobrého zpropitného.

Konečně dostali nápad, a to byl už nejvyšší čas. Vlastně nápad přišel na dvou sloupovitých nohou, v klenutých prsou, v šiškovité hlavě a v centovitých pažích. Nápad přišel tedy v tomto lamželezu-chlapovi. Málem by, jak víme, tito pořadatelé neměli co pořádat, ale tento hromotluk je zachránil, neboť užuž se chystali (byl to prvopočáteční úmysl), že vystoupí na veřejnost sami, aby hladovce nasýtily – takto však byli zachráněni a čest jejich nepokálena.

Mezitím už hlučné prostranství chrochtalo jako divoký kanec a rozlehlé zápasště, závodště i cvičišťe (vše v jednom) se líně jako spáč protahovalo do nekonečna. Tribuny úplně nehezky zbachratěly, byly lidmi nacpány a mohlo se tu mluvit cosi o těhotenství – a všichni čekali, neboť nic jiného nebylo a nedalo se nic dělat –

Patrně obecnstvu to bylo jedno. Patrně vůbec nevědělo, oč se jedná nebo oč se bude jednat. A proto, když vešel právě najatý zápasník do arény, zvedl se s tribun ohromný chuchvalec křiku, skočil na prostranství, poskočil, zatančil, pak se hlučně

a vážně prošel několikrát dokola nadutě a zbubřele, zabouřil nakonec surově do otevřených nebes, načež jako kopnutý pes ulehl. Bylo ticho a teprve nyní do toho ticha zaprasklo zaklení tak divoké a zvučné, že všichni sebou trhli (a počítalo se jich na tisíce) a několika slabším povahám popraskaly ušní bubínky.

Neboť tehdy po zaklení, jež – jak jsme řekli – prasklo jako lámaný strom, se hned ukázalo, co a jak. Na zápasiště skočil člověk, lamželezo-chlap. Byl-li dřívější řev značkou souhlasu a pochvaly, bylo to pro zápasníka Jana Ubla, který stál v závodní dráze jako býk. Ale co má obecenstvo říci, uznejte, jaké tu je hrozné a příšerné překvapení, když se ukázalo, že muž, jenž zařval jsa autorem onoho surového zaklení (jistě musilo rozbít aspoň boží trůn!) je rovněž světoznámý zápasník Jan Ubl. Bylo těžko rozhodnout. Dva Jani Ublové. Divák i závodník – Všecky mozky byly, s odpuštěním, tak zabeďněny, že nikomu z diváků ani nenapadlo, že jeden nápaditý člověk pro svou zázračnou podobnost zde využil jména druhého, velmi sloutného člověka.

Tehdy se beze všeho dali do sebe. Neboť oči jim planuly jako zapálené dědiny, všesžírající plamen dodával jim obří síly. Zápasili jako dva býci a dav, dobře zladěný na vše senační a mysle, že toto jsou býčí zápasy, řval jako ďas, když mu ocas přiskřípneš, hrdla praskala, pukala, hlasy se trhaly, prsa chroptěla, mrtví a ušlapaní se zvedali k řevu ještě většímu, nastala vřava a panika, pro niž se užívá termínu „nepopsatelná“, země se otevřela a chroptíc chrllila nové moře hrůzy a křiku, slunce do toho bilo zlostnými ohni – byla to pekelná podívaná –

A z boje vyšel Jan Ubl s jednou rukou. Ten druhý ovšem vůbec z boje nevyšel. Od té doby – vůbec Jan Ubl neví, jak se to stalo, s kým to zápasil – od té doby tedy nebyl při smyslech. Kdyby zde byl věhlasný lékař, sloutný učenec, řekl by, že se Jan Ubl zbláznil nebo vztekl a že mlátil do všeho, co mu přišlo pod ruce – Ale bylo tu tolik lidí, kteří vše viděli od a do z, a ti by se nedali jen tak zhola výmyslem věhlasného lékaře odbýt.

Zápasník Jan Ubl se dlouho a dlouho uzdravoval. Dlouho. A když vyšel zdráv ven, nezbylo mu, než zápasiti s nouzí. Neboť od čeho byl zápasníkem. Byl sice jednoruký, ale umínil si, a to u Jana Ubla stačí.

Byl bez živobyť, strašná věc. Oči se podlily, zuřivost lomcuje holýma rukama, vlastně jen jednou. A tehdy začal znovu cvičit.

A stalo se – věřte si nebo ne, vy asi neuvěříte! – že Jan Ubl stal se zápasníkem znovu nejslavnějším. Hravě porazil všechny championy světa. Největší sláva mu vyšla z toho, že – jednoruký, ano právě jednoruký – všude vítězí a všechny favority hravě klade.

Nebylo to však jen tak snadné, neboť po oné amputaci zbytků ruky nebylo by divu, kdyby se byl Jan Ubl načisto zbláznil. Ale jemu to nedalo, nezbláznil se. Zbyla mu síla a silák-zápasník je jako hrozná skála, jež se může každou chvílí utrhnout

a zamáčknout tě jako šneka. Nepomůže tisíc řetězů, takový zlý pes se utrhne i z toho nejpevnějšího pouta, kdy se mu jen zazdá. A proto dlouhý čas opět byl Jan Ubl zloděj a taškář a loupežník, podvodník a hrdina – teprv potom, hodně později, byl jednorukým zápasníkem.

A jednou se opět stala náramně divná věc. Prohlásili: Ztratil se zápasník Jan Ubl – k tomu si přimyslíte zajisté oněch tisíc a jedenáct novinářských článků, o nichž diskrétně pomlčuji.

Nedalo se nic dělat. Ztratil se. Nebylo ho. Jako čmoud vnikl někam do skuliny a byl pryč. Zatím on kdesi v zapadlé vesnici začal sedlačit, od piky sedlačit, je nyní sedlák Jan Ubl – – a oči se mu jasnily –

Oči se mu jasnily, jasnily – už září jako plápol pochodní.

A naráz se strašně uleknou, cosi zahrkne a šustivě praská, bouchne to tebou, div z tebe duši nevytřepe, hlava se skoro rozpukla a rty potřísnilo pohanské zaklení, jež nejprve kráčí a pak se úprkem žene po silnici do daleka vzpurně jako poplašený kůň –

Tak hluboce se zamyslel sedlák Jan Ubl, že zapomněl dávat na zbujné hřebce pozor – a fůru, fůru slámy vyvrátil – neboť se jelo ten kousek po špatné cestě. Z takových hloupých snů o tom, kdyby to bylo tak a tak, kdybych tak někdy býval zápasníkem, síly mám dost, to bych – – z takových hloupých snů nic není –

Ještě dobře, že to byla pouze fůra slámy, ostatně není to poprvé, co sedlák Jan Ubl fůru přehodil – ale vůz Ublův bude asi pro ty zamyšlené, zasněné oči polámán, nemyslíte? –

SUCHÁ PRÓZA

Tuto prózu píšu u vody, na břehu řeky, za pochmurného, chvílemi trochu deštivého počasí, což všecko by mohlo vzněcovati oprávněné domněnky o mokru. Přes to však je to jen naprosto suchá próza, chudá, šedá a jednotvárná. A řeknete, že bezvýrazná a nezáživná. Nuže, řekněte třeba: docela nezáživná. Chápete, že mi na vaší řeči nezáleží. Neboť ani to není pravdivé.

*

– Co myslíte, řekla stará panna zkomírajícím hlasem, hledíc při tom zamyšleně do okna, ačkoli oslovovala svého čokla – bude dnes hezky?

Na měkké sametové pohovce, stojící na význačném místě pokoje, se zachrul oslovený čokl, zřejmě nelibě dotčen. Patrně ho urazilo přezíravé chování staré panny.

– Opuště, vzpamatovala se tato po chvíli, rozumějíc čoklovu rozčilení – odpuště, nechtěla jsem vás urazit. Ano, nechtěla jsem se vás vůbec nemile dotknout. Ale chápete, drahý – oči jí měkly prosebným výrazem – zajisté chápete, chci-li jít dnes na procházku v bílých šatech.

Zajisté se nyní někdo zeptal, k čemu toto. Sluší mi poznamenati, že tato stará panna, prostým jménem Anna, žila po celý svůj bezradně dlouhý život úplně bezbarvě a šedě. Jiní lidé žijí přerůzně a velmi barevně. – Jedni mají své holky nebo své chlapy, jiní mají peníze, jiní mají kopací míč, jsou, kteří mají kostely nebo bary, jsou i tací, kteří mají samočinné holicí přístrojky, mají zámky, paláce, mají své dělníky, své pány, auto mají, také mohou mít bídu nebo radost, nebo brouka na mozku, někteří mají rodinu, jiní starost, mnoho lidí má také delirium tremens a chronickou škytavku, tisíce mají aspoň černé oči a vábivé, útlé a něžné prsy, které nejsou pod padesát Kč, vůbec každý něco má.

Nuže, zbývá říci, že stará panna, o které mluvím, neměla z těchto a milionu jiných věcí ani brček. Snad vám postačí, řeknu-li, že jejím jediným štěstím a jedinou radostí – ano, zcela tichou a nenáročnou, nikterak křiklavou, jak snad tomu u jiných starých panen jest, radostí – byl její čokl. Odmyslíte-li si její věčné vyšívání (neboť šila, ovšem ručně, takřka celý den, ale jen z pouhého luxusu, neboť toho nepotřebovala, a byla-li s věcí dřív hotová, než chtěla, raději kus práce rozpárala a zničila, než aby v nečinnosti kradla bohu všemocnému drahý čas), ano, odmyslí-li si její nekonečné šití, zbýval pouze čokl. Nemusím dokládat, že proto byl ideálem staré panny Anny.

Tento čokl nebyl jako jiní. Byl sice stejně rozmazlen a lyricky líný jako ostatní čoklové. Předně však byl nepoměrně tlustší, ač čoklové vůbec jsou odporně a neohrabaně tlustí. Tento byl nejtlustší čokl svého druhu, neboť žil nad poměry. Zřejmě žil lépe než stará panna Anna, která si však během mnohaleté práce

zahospodařila tolik, že mohli nyní, co ona je na své hubené pensi, oba – především čokl – žítí vskutku nad poměry.

Tento čokl vůbec nebyl škarohlíd. Zajisté znáte čokly a víte, jací to jsou mrzouti. Tento čokl byl neobyčejně chlípného a spokojeného vzhledu, proto byl to nejhnusnější čokl, jakého znám. Co se týče barvy srsti, byla černá. Srst sama byla – jako vždy u čoklů – krátká. Chodil-li čokl, chodil s netajeným hnusem a batolivě. Ostatně chodil výhradně po kobercích, a šel-li na procházku ven, při čemž jej stará panna Anna uctivě a poslušně doprovázela, zvedal štítivě své baculaté nožičky. Tento čokl vcelku vzbuzoval dojem keřasova váčku, pokud keřasové nemají nedobytných pokladen, tlustě a tučně nepřeborně zlatem napěchovaného. – K úplné charakteristice slavného čokla dlužno dořici, že se strašně bál lidí a tudíž nešetrně štěkal na každého, kdo se přiblížil, při čemž vypouil svá jehněčí, sádelnatá očka, zřejmě budě hrůzu, ač byla-li v někom dušička malá, zcela jistě byla právě v čoklovi.

Stará panna Anna nepotřebuje tak detailní charakteristiky. Neboť byla, jak bývají, a jednou ročně nosila bílé šaty. Nechci se dotýkati její cti, ač nepochybuji, že v tomhleto byl určitě mužský. Možná to bylo jubileum jediné lásky, navždy ztracené, možná také jubileum ztraceného panenství, ač toho nechci připustit, poněvadž – vyznám-li se v tom – pak by se toto stvoření nezcela právoplatně zvalo starou pannou Annou.

Smyslem a účelem této vpravdě útrpné povídky jest prozraditi, že ubohé soužití staré panny Anny s potutelným a hnusným čoklem – aniž by bylo nemravné a neslušné – bylo do jisté míry něčím víc než pouhým parazitstvím, čímž obyčejně čoklové se honosí.

Nuže ano, vím, že stará panna Anna měla určité erotické a sexuální nutnosti a potřeby – ne-li nyní, tedy aspoň za svých mladších let. Ujišťuji vás, že v takových případech postačilo zcela nevinné a pranikterak vášnivé zařízení. Stará panna Anna v této řídké příležitosti odloživši ustaraně šití, položila si obětavého čokla na klín v poloze té, že pouze předními prackami bylo mu možno zarýti se do panenského klínu, aniž by mu bylo možno jej poskvřniti, poněvadž tu byly šaty – a pak, čokl svým neforemným zadkem byl nucen pokorně setrvati mimo tělo staré panny Anny. Trvám, že i čoklovi toto dělalo dobře, neboť se netajil tím, že mu je to příjemno, což zdůrazňoval častým dožadováním se tohoto nevinného styku. Aby vztah byl ještě komplikovanější, prohlašuji, že tento čokl byla čuba. Také čubky čoklí žijí, ano.

Toto byl den, kdy bylo třeba staré panně Anně vzítí bílé šaty na vycházku, jak se děje po mnoho let. Proto třeba, aby nepršelo.

Slunce sice svítí, ale což věřit takovému potrhlému jarnímu dni! Stará panna Anna se tvářila nejúžasněji starostlivě. Kdo by jí nyní mohl poradit? Zajisté víte, že jedině její čokl.

– Tedy myslíte, že nebude pršet, upokojila se.

– Ano, já se také domnívám, dodala potom uctivě.

Teprve po hodné chvíli, co by tak rekordní běžec zlomil dosavadní rekord v běhu na 2 kilometry, začal se znovu rozhovor. Musím říci, že stará panna Anna začala jen proto, že se bála, aby milovaný čokl neusnul, což on se zvilou urputností si právě v této denní době zamlouval činovat. Pak ovšem by se ho bála vzbudit, starouška taky ubohého.

– Myslíte, že jsem si ho tenkrát měla vzít?

Čokl jí ukrutně pohrozil očima, topícíma se v šeredném tuku, neboť tuto historii slýchával rok co rok a ještě častěji.

– Ano, vím, vím, mírnila jej něžně stará panna Anna, chlácholíc a uprošujíc – ale zajisté uznáte: měl tak ošklivé jméno, Antonín Celerýn se jmenoval. Ano, byl poctivým obuvníkem, věřím vám, ale slyšte jenom: paní Cele–rýýý–nová. – Jak ohavné! Ostatně však víte dobře, že to byl opilec a že hned potom se ztratil. –

A ten druhý, staré panně Anně kanula slza – není-li pravda, zajímavé, že přišel právě po roce? Aspoň to mám nyní při jednom – ale smůlu přece jen mám při těch jménech. Nu, ano, tenkrát přišel a povídá mi: Já jsem Spal, už vás dlouho znám, slečno. Myslím si, co mi je do toho, že spal nu, hezký byl dost a tak řku: Já taky. – Ale to není možné, povídá on, dnes ještě to dobře pamatuju, jak to řekl. To není možné, říkali mi, že vy jste slečna Anna ta a ta. Nu ano, nezapírám. – A já (prý) jsem Ondřej Spal, tak a tak. – Víte, můj drahý (stará panna Anna hladí čokla), když mi řekl, co ode mne chce, hned bych za něho byla šla. Ale v tom mi čert něco napískal. (Tady bylo staré panně Anně se pokřižovati). – Hledte, byl to restaurátér a představte si, že by na všem, co by mu bylo nutno psáti, bylo sensačně hlásáno do světa: Ondřej Spal s chotí. – Co by říkali lidé! Vy se smějete, miláčku, ale chápete, že jsem musila odmítnout –

Toto vyprávěla stará panna Anna neskonale smutně a s vlahou něhou.

Té chvíle odešla k šatníku a otevřevši jej s rituální zbožností, poklonila se.

Dnes teprve po hodině byli ustrojeni. Opentlený čokl se slunečně leskl ve své bravurní černi. Stará panna Anna byla v oněch bílých. Šli na jubilejní procházku. Čokl se valil po schodech jako hromádka hnoje.

Když vyšli z domu, byly ony šaty vskutku úpěnlivě bílé.

MSTA

V jednom městě žilo tuze mnoho lidí. Jenom známí, a vůbec málokdo věděl, že v něm odedávna žijí též Osip a Borš. Tento kruh nejbližších známých se před Osipem pověřivě křížoval, ne snad, že by se bál tmy jeho černého obličeje a uhrančivých, zlověstných očí, nýbrž prostě proto, že se potají šeptalo, jak opět prý byl včera večer viděn – dvě hodiny odtud – v hustém lese. Ano, věřilo se, že Osip má cosi společného s vlkodavem, není-li jím sám. Starý Kašr pokuckávaje dokonce tvrdil tomuto úzkému kruhu známých, že to je bombfest – a chcete-li, jed na to vezme.

Osip však věděl jen jedinou věc. Byla to zajisté věc veliké důležitosti, neboť stala se účelem Osipova života. Každého rána, pokud Osip vstával ráno, protáhle si v zívnutí povídal: Zdalipak už dnes?

Bylo to věcí okamžiku. Osip neměl plánů. Věděl, že až to přijde, přijde to jistě zároveň s plánem – prostě, přinese si to plán sebou. Ano, pomstu není třeba osnovat. Přijde a zosnuje se v momentu sama. Stačí ji pak pouze provést.

Dlužno totiž povědět, že Osip byl úhlavním nepřitelem Boršovým a že jeho jedinou modlitbou bylo: Za to všecko, drahý příteli, se ti jednou úžasně pomstím. A ty, pane bože, který 'si jediný a nejmocnější, nedopustíš, abychom odešli z tohoto světa – já nepomstiv se – on nesežrav mé msty – – –

Jednoho rána začali lékaři pobíhat zmateně. Měli jiné starosti než mazlit se s jedním nemocným. Nemocnice je beztoho přeplněna a cukrář Borš, třebas je počestný a vážený měšťan, může být rád, že ho nedali do velkého sálu, naopak, že mu vyhradili malou jednolůžkovou světničku. Má aspoň klid – ale lékaři přes to pobíhali nervosně a nejraději při visitě rychle přešli Boršovu světničku. Ukázalo se totiž, že kruh nejbližších známých Boršových, soudě aspoň podle počtu návštěv, není nejmenší.

Toho dne, kdy lékař prohlásil ženě Boršově, že krise minula a že by musela přijít jen nějaká výminečná věc, která by situaci zhoršila, jinak že je už pacient zachráněn a za tři, čtyři týdny bude už opět moci dohlédnout v obchodě – ano, toho dne přidal Osip ke své obvyklé modlitbě: Ale já myslím, že si musím pospíšet, jinak mi nakonec ještě skutečně uteče – neboť to je lump – já vím.

Zatím se žena Boršova opravdově radovala. Neboť hle: Muž by umřel – ona nerozumí obchodu. A kde by našla teď muže, schopného převzít takový a tak pěkně zařízený závod? Pravda, vrchní dílovedoucí své věci rozumí – ale což možno si vzít vrchního dílovedoucího? Má-li pak aspoň nějaký kapitál? A potom, – kdo ví, chtěl-li by aspoň dát se se svou nynější ženou rozvést? Ne, s vrchním dílovedoucím nebude nic. Nehodí se za majitele cukrářství, v celém městě největšího a s nejlepší pověstí v dalekém okolí.

Proto se žena Boršova opravdově a upřímně zaradovala, že nemoc už se přenesla přes krisi.

Odpoledne příštího dne díval se Borš, leže šťastně na znaku v bílých nemocničních pokrývkách, na šedý strop a usmíval se. Rekonvalescenti, kteří přestáli krisi, se vždycky usmívají. Jenže Borš se usmíval také z jiné příčiny. Byla hodina návštěv a toho dne přestali oba lékaři pobíhat zmateně, poněvadž je žena Boršova ustala znepokojoval svými bezhlavými a neodůvodnitelnými dotazy.

Kolem postele v malé jednolůžkové světničce se usadili pohodlně návštěvníci, jichž nikterak neubýlo. Všichni podleli kouzlu úsměvu v obličeji nemocného. Mluvili úsměvně, o čem se úsměvně mluvívá. Byla prý to těžká nemoc. Ale kdo mohl kdy pochybovat, že jí Boršovo silné tělo nepřekoná? Vůbec, nemoci jsou za nynějších časů zvlášť těžké – to už dělá ten zkažený svět. Kde pak za našeho mládí!

Do toho úsměvného hovoru se podle uchichtly dveře. Potom se vrzavě – ale jen výminečně, neboť jinak v nemocnici dveře nevrzají, to asi jen proto, že je otvírala tentokrát zvláštní ruka – potom se vrzavě dlouhým chechtem otevřely. Otvíraly se pomalu a ti, co byli uvnitř, dlouhou chvíli nevěděli, kdo je otvírá a otvírá-li je vůbec kdo. Třebas se samy otevřely, třebas byly jen nedovřeny. Ale potom se všichni trochu přikrčili a nemocný Borš poslal oči velmi nespokojeně naproti dveřím a přestal se úsměvně usmívati.

Neboť do dveří vstoupil Osip, jemuž velmi potají přezdívali vlkodavů, a dal pozdravení tak, jak se křesťanské pozdravení nemocnému dává.

Nejprve mysli, že Osip brzy odejde, neboť vědělo se, že není odedávna už kamarádem Borše, cukráře. I čekali. Ale Osip dal najevo, že chce zůstat co nejdéle. Rozepial si dokonce kabát a strašlivě se zachmuřil. Z toho vstoupil na ně strach a oni jeden po druhém se brzy spěšně loučili, přejíce nemocnému šťastného uzdravení. Nemocný se pousmál na každého jen velmi malátně.

I žena Boršova se rozhodla odejít, neboť není radno, řekla, nechat obchod na dlouho bez dohledu, a návštěvou zůstal už jen ošuntělý Osip, ale ten zůstal pak dlouho přes vyhrazenou hodinu návštěv, neboť v malé jednolůžkové světničce návštěv nikdo ani nekontroloval.

– Řek' mi doktor, že krise u vás minula, hodil do ticha Osip.

– Je mi docela dobře, souhlasil Borš.

– Těším se z toho, nechtěl bych obtěžovati nemocného, já jednám rád s normálníma lidma, zachmuřilo se čelo Osipovo a obličej Boršův se drobet ulekl.

Po každé větě spadlo do světničky ticho, které dusí, a to je zvláštní ticho, neboť obyčejné ticho ulevuje, a proto je na příklad lékařů nemocným předpisují.

– Myslím, že tejd' už byste mi jedu nenalejval. – Hlas Osipův chtěl být klidný, ale v této větě se rozštěkl zlobivým vztekem.

Opět se Boršův obličej ulekl a čelo zúskostlivělo několika prvními kapkami potu, jenž byl jaksi předzvěstí či poslem hrozného strachu.

– Nikdy jsem ti nenalil, prošeptl sténavě.

– Řek' 'sem to jen vobrazně – a myslím, že tejd' už 'sem pro vás přestal být „ty“, podotýkal docela klidně Osip.

– Venku 'sem čet', že kouřit je tu zakázáno, začal po chvílce jinak – a já bych si teďka skutečně velmi rád dvakrát, třikrát bafnul.

– Dusilo by mne to, nejsem ještě tak zdrav, abych to snesl, řekly dušeně podušky, neboť Borš se do nich na chvíli úplně zachumlal.

Když pak později duše se vytáhl hlavu, vyprávěl už Osip klidně.

– Já vás nechci udusit, na mou duši hříšnou, ne – to snad jen vy umíte votrávit. To 'dyž 'sem byl tovaryšem – myslím, že vás to nebude unavovat, 'dyž vám budu tu historku povídat – tak 'dyž 'sem teda byl tovaryšem, znal 'sem člověka, byl to můj kamarád a pracoval se mnou – pamatujete-li se, pracovali 'sme u mistra Korejše tady na náměstí – ale japak byste se nepamatoval, 'dyť tam nyní 'ste vy – nu hled'te, a tehdy 'ste tam jen tovaryšil. Jářku, říkám vám, že – nestát se ta věc – kdoví, zdali bych tam tejd' třebaš nebyl já – inu vosud je vosud, není-liž pravda – ty hokynáři.

– Prosím vás – –

– Jen co je pravda, tehdy 'sem byl jak žitné zrno. Zdráv a plný mízy. Vím jen tolik, že 'sem chtěl v životě udělat aspoň feldmaršála. Inu, vy 'ste ze mne udělal něco jiného – ale abyste si nemyslel, já vám to tejd' nevyčítám. A víte-li pak 'eště, že 'sem byl tenkrát šíleně zamilovanej do mistrovny dcery. Ale japak byste to nevěděl, 'dyť ta naše věc – to byl beztoho jen váš trik, abyste mne vodstavil a vy abyste ji dostal – totiž o ni vám ani tak dalece nešlo – ale byla jedináček a mistrův závod byl v skutku k pomilování.

Podušky tupě sténaly.

– Dodnes se divím, pokračoval neúprosně Osip, jak 'sem já byl tenkrát nehorázně hloupý a jak 'ste vy byl prohnaný. Dneska 'ste jeden z nejmávanějších vobčanů – a mne se lidi hnuší, 'sem pro ně vohava, poněvadž 'sem jen sprostý ničema – však nezapírám, živím se lecčím – a nemám-li zahladnout, copak nekrást člověka spasí? – A to dělá to, že já 'sem tehdy byl příliš dobrý a vy 'ste byl špatný chlap jak onuce.

– Netrap – netrapte mne, znovu zasténal zpocený Borš, jenž se zmítal na lůžku namáhaje se, aby nebyl nucen poslouchati.

– Ale tehdy, jen co je recht, 'ste to narafičil tuze šikovně. Jed na to беру, že 'ste vy tenkrát mistra šloh' – eh, co brát na to jed – je to jasné jako nebe. Měl při sobě kolik tisíc tenkrát – prej celé dceřino věno – ale já dnes už vím, že vám tehdá nešlo vo ty peníze – vo to vám šlo: mne namočit – však 'ste cítil, že 'sem pro vás špinavý konkurent. – Byl 'sem tenkrát blbý jako tele, na mou duši, dodnes se divím, jak to je možný, že mně tu vraždu přeci jenom dokázali. Dyť já 'sem nakonec skoro už sám věřil – inu, při mrtvole mne našli, umazal 'sem se krví, 'dyž 'sem ho křísil, nástroje také byly mé a svědků nebylo – tak jaképak pochybnosti? –

– Ach – och, na nemocného Borše v těch stenech kvačila zoufalá horečka.

– Dali mně deset roků. Prej dokázaná vražda. Co myslíte – bylo to dost mírný, ne? Děkuju vám ještě dnes. Každý den 'sem se za vás modlil.

Osip si uplivil odporem, zavadiv očima o zbabělého Borše.

– 'Eště jednou vám povídám – zdalipak víte, že 'sem měl tenkrát tu holku k zbláznění rád – –

Cosi jako žal přeběhlo Osipovou černou tvář, ze které před chvílí, ač se snažila být klidnou, sršely blesky.

– To je hrozné, zalkal do pomlky Borš potě se příšerně a skrýváje oči, bázlivé jako vypráskané kočky.

– Myslím, že nejhorší a nejhroznější na tom je, že 'ste na tom všem neměl dost – nekončil ještě Osip. Proč pak 'ste mi vopatřil to Kainovo znamení? Proč všichni v městě se mne tejd' štítí? Vy 'ste ze mne učinil votrapu – 'eště dobře, že 'ste byl kdysi můj spolutovaryš.

Do světničky se už vkrádala tma, neboť Osip mluvil strašně pomalu. Právě v tom byla muka, ne tak v tom, co povídal.

– Zdalipak 'ste nikdy nepomyslíl na mstu, pane? Vůbec, co si myslíte vo mstě? Já myslím, že to je někdy povinnost – – a Osip se zatvářil velmi svatě, pokud to jeho tvrdá tvář připustila.

– Zkazil 'ste mi život. Víte, že je nutno: za život život? Ale vy 'ste přece počestný měšťan a vašich životů ani deset mi nezaplatí mého – a Osip si opět ošklivě chrchlavě uplivil, ovšemže ne do plivátka, nýbrž na podlahu.

Borš byl už jako hromádka bídy. Oči rozsvítla bláznivá horečka. Na rty, ze kterých se dral rychlý sípavý dech, sedla skvrna bílé pěny.

– Já víc nechci – tu se Osip těžce se své židle zvedl a vbodl divoký, vztekly zrak do Boršova obličej – mám dost na takovéto mstě, ty 'si mně zkazil celý život, ty 'si mně zkazil život, ty votroku – ty pse – ale já víc nechci, já vím, že ti tohleto bude úplně stačit – já víc nechci, poněvadž – (Osip se naklonil těsně nad horkou tvář Boršovu a zlostí žhavě vydechuje vylil naň veškeren možný vztek svého pohledu) – poněvadž 'si tejd' jako vztekly – prašivý – pes – Dveře pak suše zapráskly a Osipovi bylo volno jako nanebevzatému.

Té noci řekl lékař, že krise u nemocného Borše se neočekávanou nepředvídaností vrátila a že je velmi možné to nejhorší.

Nemocný Borš se po celou noc vztekal. Oči byly matné, ale to už byly oči šílencovy. Borš asi strašně trpěl, neboť vyváděl hrozně. Kdyby to viděla něčí babička, řekla by, že to je boží trest za něco.

Zemřel krátce po půlnoc.

BOSÝ GENTLEMAN

Je hloupé, mít modré oči.

To je právě to divné, že právě on měl zcela obyčejné modré oči. Ani to nebyla šmolková modř, ani jako obloha nebyly jeho oči, ani blankyt, ani azur, ba ani lesní tůně či jezírka na pasekách. Modré zcela prostě. Modré, že modré. A prosím, známí o něm předpokládali, že je málo rozumný. Jenom jeho důvěrní přátelé – ne snad, že by pomlouvali, chraň bůh – dovozovali si užít k definici celé jeho bytosti slova blbec. Ale přátelé – to je zlá věc. Jmenoval se Alfred Doubl. Jenomže mít oči tak bezvýrazně modré a tak posprostu dobrácky dobré, je zásadní chyba.

Dub skladitý a rozsochatě houževnatý, anebo stroj mocně chrlicí vykonanou práci, anebo jeřáb, metající metráková břemena jako vrabce, zkrátka závratná síla – takový byl Alfred Doubl otec. Toho tak položit na lopatky! Taková síla vanula z něho, že jen z pohledu na ni lidé omdlávali. I ty bys omdlel. Chytneš jej za ruce, on ti je předpaží, jako by mu brouk-sluníčko na ně sedl, a zvedne tě jako věchet rezné slámy. Rezná sláma je velmi lehká. Ještě můžeš být zatížen. Můžeš mít v ruce třebas šedesát kilo. A ještě prohraješ. Udrží tě jeho balvanovité ruce déle, než ty uneseš své zatížení. A jeho biceps! To byla ocel, kutá ocel.

Po otci byl nazván syn, ale tentokrát se jablko zatraceně zatoulalo. Odkulilo se do vysoké trávy a ke pni, otcí, se ani nemohlo hlásit. Nevěřili by mu. A tak Alfred Doubl syn – třtinka, skrček, mříňka. Skoro veš. Ba takřka méně než veš.

Co naděláš s takovým mrnětem? Sedne-li si na něho práce, rozklíží se děťátko pod ní. To je tak, jako bys položil na hliněnou sochu železnou palici. Nu řekni, nerozčapí se ta socha, je-li z měkké hlíny? Rozčapí, najisto se rozčapí.

„Ty, Frédl, z tebe nebude nic, ty pudeš do škol“ – řekl jednoho dne Alfred otec. To bylo toho dne krásně. Otec měl bílou košili, jasnou jako slunce – a rukávy, když si vysvlekl kabát, zdály se žhavými ohony divoké vlasatice, co se třpytily, když tak otec seděl na pohrádce. Ano, protože byl otec svátečně oblečen, bylo nedělní odpoledne. A na zápraží sedělo nejúnavnější malátné léto –

Nu a na podzim byl Alfred Doubl syn už ve školách. Nevadilo, že šel pozdě. Rok sem, rok tam. A když dva roky, dva. Deset – tož deset.

Svět – to je kolo mlýnské. Roztočil se s Alfredem Doublem. Těžko se potom netočít, jsi-li už k závratí roztančen. Ubožec Alfred Doubl, slabý jak moucha, slabší než bleška – a zlí jsou pavouci na mušky a lesklé nehty na blechy. Alfred Doubl byl ubožec, mrzák. Neměli ho dávat do škol. Nic z toho. V hlavě měl seno, a ne-li seno, těžko rozsoudit.

Mučedník.

Ovšem, propadl jen několikrát, ale přece byl už zcela zralý muž, když jej prohlásili zralým. Cítil sám, že dozrál. A tehdy přišla jako jarní bouřka. Žena, krev a mléko, pole, oplývající strdím. Zašumí z dálky – a to jsou mraky. Vezmou se z ničeho nic. Také pánbůh stvořil svět z ničeho nic, a kdo to chce říci, že jej znetvořil! A z mraků je déšť, jarně teplý a úrodný, jako dlaň boží, ale to dřív ještě zahřmí a blýskne se jako dovádivému děvčeti v očích. Ale to zahřmění – ježíši! – jen to zahřmění. – Ano, tehdy přišla. Přinesl ji jižní vítr, a byl to zázrak. Měla černé vlasy jako antracit, rty krvavé a ohnivé, v očích věčné světlo a krajky její byly sněhové jako bílé vrány. Alfredu Doublovi, žebrákovi, se v očních důlcích vzňala taková jarní bouřka – a těžko se bráníš – co naděláš –

Ale – Alfred Doubl byl skutečně hloupý jako trám. Nevíte, co to je hloupost. To je něco neomezeného. Alfred měl oči vždy vypoulené, obličej jako vyšedlou plachtu, na čele mu hmatatelně seděla blbost a se rtů, netečně svislých, kapala nesnesitelná nuda a smrtelná apatie. Byl celý nadutý a příšerně protivný. Ta s černými vlasy ho jistě nemohla ani vidět.

A jednou v sadech spatřil Alfreda zrzoun krasavec. To byl člověk pochybné a zlé existence. Hůlka, křepce skotačící mezi jeho žongléřskými prsty, balancovala a radovala se, že nepadne do písku. Měla prostě ráda svého pána chrtovskou láskou, neboť byl to pán elegantní a šikovný.

Alfred seděl na té útulné lávce pod dvěma akáty a oči se motaly po sadech. Byly to dvě kňouravé slepice, hledající místo, kam sednout s vajíčkem. Ruce – dva schlíplí, střískaní psi. Nohy – beztvárná hlína. A duše v té bídne hromadě líné hmoty nenajdeš.

Zrzoun Alfredovi tenkrát plivl k nohám.

„Ty, nemyl mně holku, jo – sic ti to jednou vyzlatím, idiote –“

A to potom byly dny jako břevna. Hodiny jako klády. Ba i minuty byly jako polena. Těžko bylo žít Alfredu Doublovi. V hlavě se pochroumalo i to jediné kolečko.

A jednou seděl za svým okénkem a díval se na zelený trávník, neboť věděl, že po něm přejde za dvacet minut zrzoun s tou černých vlasů. A ty oči opět jako psi, bázlíví slídicí psi, se zvědavě rozběhly naproti. Každá minuta – zvon rozhoupaný k poplachu. A ve vydulé hlavě Alfreda Doubla hrozná myšlenka. Ruka se chvěla pod tíží toho zla a potila se, ač železo je studené.

Zrzoun – čert ví, proč – chodil zrovna na toto předměstí. Člověku chce se vítězit – a potom dráždit a vyzývat. Chudáku, blbe – nu, střel! Chacha, ty a střelit –

Ale Alfred Doubl – ruka se mu chvěla, ale zavřel vztekem vybělené oči a skrčil omšelou hlavu do ramenou. Okno se s úlekem vyklonilo a vyskočilo z rámu – a jen to

prasklo. Ale hned na to zacinklo sklo a plesklo to znovu. Tentokrát jasněji a vítězněji a jaksi milosrdněji. Ovšem, i víc elegance v tom bylo.

„Ani bych to neřek', že ten trouh přece – ”

Jen tolik zmrzlých a přiskřípnutých slov se prokousalo mezi zrzounovými zuby a revolver poslušně a chladně zalézal do tajné kapsy. Za rozbitým oknem vypadla té chvíle stará bouchačka z Doublovy ruky, která také mohla trefit, ale netrefila, pitomec. Jen nad čelem vyskočil radostný pramének a červeně zabublal. Chudá podlaha pak objala pokleslé tělo. To vše bylo za oknem, jehož srdce bylo rozbito.

Ještě téhož večera pronášel bílý lékař velmi závažná slova. Každé bylo bílé jako holubice anebo jako sestra ošetřovatelka a vznášelo se mezi stěnami nemocnice hořké jako pelyněk, sladké jako mandle –

„Mozek jest zasažen hezky stejnoměrně”, naklonil se bezvousý doktor k tomu s vousy.

„Nu, zachránit se dá, nebude to ani zázrak”, podotkl vous, rozkývav se, „ale bude to pak zcela imbecilní chlap.”

„A byl prý už při – jaksi – představte si, třicet roků a maturita – ”

Ano, Alfreda Doubla v nemocnici tahali sem, tahali tam. Neprozradil nic, byl dobrák, až bědno. Myslelo se: pokus sebevraždy. Ale po dvou měsících přišel doprostřed léta, a léto se mu poklonilo v celé své slávě a velebnosti, která je nemalá. Máš tolik věcí a tolik vzruchů a tolik radostí – nu, to je léto.

„Neumřel jste, pane Doubl, ale – ”

A toto „ale” bylo skříňka s patentním zámkem. Jenže klíč je ztracen. Skříňka je nedobytná pokladna. A proto se doktoři šeredně zmýlili.

Alfred Doubl stal se vlastně teprve teď Alfredem Doublem. Ještě když odcházel, zavírala se za ním vrata nemocniční se skeptickým skřípnutím. „Jo”, povídá narezavělá klika, „s tím to je taky rozházeno.” – Jako, že vedle prý je blázinec. Ale doktoři se šeredně zmýlili. Mysleli, že pouštějí pomatence, neboť si nesl v kapse vysvědčení choromyslnosti, a zatím vycházel genius.

Neboť.

Alfred Doubl měl mozek. To však nic není. Ten mozek však potřeboval malé operace. Zvláštní, jednoduché operace, ale divné, velmi divné. Svět je zlý, a co má vědět, neví. A to je dobře, že tenkrát Alfred Doubl ze žárlivosti střelil. Věděl, že zrzoun střelí též? Nu dobrá, zrzoun střelil, ale to je právě to. Ta potřebná operace tím

byla učiněna a doktoři se šeredně zmýlili. Doktoři se pravidelně šeredně zmýlí, jde-li o lidský život.

Mozek Alfreda Doubla se onou revolverovou ranou, která jej zasáhla zrovna na vadném místě, uzpůsobil tak, že to byla jedna radost. Především do měsíce Alfred Doubl podivně zesílil tělesně. Tak mozek rozkázal. A když slavil Alfred třicáté narozeniny, ruce byly jako větve či jako žitné klasy a nohy samá míza. Hlava dostala formu. V očích zablýskalo. Prostě nastalo léto. Jaro bylo v životě Alfreda Doubla nehezky deštivé a pochmurné a ponuré, ale na léto se hezky vyčásilo.

A potom ucítil Alfred Doubl pod čelem takový mocný vztlak a nápor horka, že musil vydechnouti hlučně, jako by funělo pět slonů. Ale to Alfred Doubl jen mohutněl. Jeho biceps – inu, to trvalo pár měsíců – ale potom: skála.

To léto uteklo a zahanbeně se schovalo do posledních snopů. Kůže Alfreda Doubla zbronzověla. A podzim, všetečně posměvačný, se přiloudal, ale úsměšek mu ztrnul na šedavě zjizvené tváři. To že je Alfred Doubl?

A což teprve ten druhý podzim! Alfred Doubl studoval a studoval. To jest – úžasné věci dělal jeho mozek. Obrovský stroj – a pracoval dokonale – skutečně do-ko-na-le –

Za dva roky byl Alfred Doubl – nu, čím byl? – Měl titul dlouhý sedm kilometrů, neboť se skládal ze šesti jmen. Také byl Alfred Doubl velmi slavný, neboť říkalo se o něm, že píše tuze slavné a velké úcty hodné knihy. Vyslovíš jeho jméno – a pokloníš se. Bůh je velik – a Alfred Doubl byl také tak velik, hrozně velik – skoro jako (není to hřích?) bůh.

Ale hlavičko Alfreda Doubla! Cos tak zesivěla, popeluško? Přece za těch několik let tvé činnosti – ale to přece nemáš dělat – – A oči Alfreda Doubla jsou velké jako dva pecny a voní jako čerstvě pečený, právě z pece vysazený chléb – a jsou podivně modré. Zcela neobyčejně. Velmi podivně. Ne azur, ne blankyt, ne šmolková modř. Ani ne tůně lesní, ani ne jezírka na pasekách. A tak jsou mírné a tiché a pokorné. Všecky moudrosti světa jsou za nimi, a kterou chceš, ti vyjeví –

A jednoho dne bylo opět léto. Alfred Doubl vstal jako jindy a byl moudrý jako jindy. Toho dne polaskal se naposled se svým dlouhým titulem a zavřel jej na klíč. Rozešel se s ním nadobro. Pak rozevřel ramena a svět se prostíral do široka, do daleka, na všechny strany, hluboko a vysoko – Alfred Doubl byl střed světa a byl moudrost sama.

Zul boty a vyšel do světa, tichý, chud a bos. Šel hledat člověka, který má zcela obyčejné modré oči, co by nebyly ani azur, ani blankyt, ani šmolková modř, aniž cokoli jiného, takového, který je sláb a musí jít do škol, protože s ním nic není. Mnoho lidí se mu smálo, protože vedl podivně měkké a sladce uspávací hovory

o člověku a lidstvu a taková slova padala jako zralé sladké hrušky s jeho rtů: lidskost, humanita, světový mír, obroda, svoboda, náhoda – pohoda – –

Smáli se mnozí, ale smích rozhodným šubnutím rtů tuhnul, neboť Alfred Doubl se díval velmi dlouze a laskavě, mírnil a konejšil, hladil a laskal. Hledal totiž člověka takového a takového. Snad jej našel, ale pak to byl jistě hloupý Honza. Ale zatím co hledal, co tak dlouho hledal, až mu vlasy bílým vodopádem pokryly celé tělo, přezvali jej lidé světlým jménem: bosý gentleman, protože měl frak, ale nenosil lakýrek.

ČLOVĚK MEZI ZÁVORAMI

1.

Čelo měl jako lán široké a lán pšenice je do zlata hnědý. Měl čelo zarudlé jako široký lán žita – byl starostou obce a jmenoval se Petr Fara.

Jmenoval se sice jenom Petr Fara a pocházel jen od nás. Nicméně byl ten člověk zajímavý. Řeknu-li vám pouze tuto příhodu o něm, rádi uznáte a odpustíte, že budu psátí ještě dále. Ptejte se jenom lidí u nás, ještě jej mají v čerstvé paměti.

Nuže, vypráví mi často otec: –

Prý Petr Fara nedobře žil se svou ženou, poněvadž to byla už třetí. A jednou šli s pole. Byl večer boží, zjasna setmělý a pokorně se dmoucí nad krajinou. O žních bývá sedlák pln starostí, a jde-li s pole, jde podklesle, v kolenou podlomen. Nohy zvedá rozvážlivě a na širokých plecích si nese dobrou mírku spokojenosti, protože konec konců přece jen je svatvečer, kus práce vykonán, a jak se nad krajem tmí, třeba už myslit na zítřek. Prý tehdy šel sedlák Petr Fara se svou třetí ženou (nežili dobře spolu) s pole pozdě večer. Hrud' se sedlákovi dmula jistotou bohatých žní. Když se jde z Červené do vsi, dlužno jíti hodný kus cesty podél řeky. I řeka chodí o žních malátně a houstne přemírou starostí, neboť se sama bojí svých vírů a proláclin.

Nemohu vám přesně říci, jako mi toho nemůže ani otec můj dobrý přesně povědět, ale povídají, že se to událo takhle.

Sedlák Petr Fara prý se u řeky zastavil a houkl do polí. V polích byla černá tma, a proto to nebylo do polí, bylo to houknutí na selku, zamračenou jako les v noci a jdoucí načupřeně stále krok před sedlákem.

„Neřekl jsem ti –“ mračně a zlobně prý houkl sedlák Petr Fara – „že tě už mám dost – neřekl jsem ti to? –“

Šel tamtudy toho večera, náhodou právě v ten okamžik strýc Frkal, a poněvadž křesťansky pozdravil, zalekl se sedlák Petr Fara. A strýc Frkal, mladý ještě sedlák shrbené šíje a žensky zvidavých očí, se zadušoval při dobré památce své nebožky matky, že zrovna toto sedlák Petr Fara na svou ženu křičel a zaklel prý ještě do sto černých. On, Frkal, už má tak ve zvyku takové večerní procházky do polí. Neusnul prý by bez nich. A tehdy to slyšel, na svatost své duše to může odpřisáhnout. Člověk je křehký tvor a Frkal, mladý ještě, ani neví, co se sluší učinit a co ne. Mimo to sedlák Petr Fara už tenkrát byl starostou obce, a ten úřad si podržel do konce života, neboť předběhnu a řeknu, že skončil svůj život v plné míze a v plných silách. Neslušelo se tehdy, ale sedlák Frkal přikrčil se na břeh k vrbám a poslouchal, neboť byl to muž

žensky zvědavého pohledu. Neviděl, bylo černo, ale slyšel, což konečně pro řeči stačí. Vždyť známo, že právě tma slyší důkladně.

„Abys věděl –“ ozvala se zpupně a divoce selka.

„Ani muk –“ sedlák znovu zaklel vztekle a ve tmě se utopil tupý úder. Sedlák zřejmě ženu bil.

Dobře, že Frkal nebyl odešel. Vidět, že ruka boží jej zde zadržela. Neboť ho bylo třeba. Řeka je v těch místech právě hluboká. A kde by venkovská ženská, selka Farová, tvarů více než širokých a silných, ba nadprůměrně zavalitých, se naučila plavat? Hle, bylo slyšet jen žuchnutí, žbluňknutí – jako by mohutný balvan se utrhł se skály a s velké výšky spadl do vody. Vystříklo a voda s příšerným pleskotem bublavě padala. A pak bys jen postřehl, kdybys tam byl jako sedlák Frkal, klokotavé chrochtání. Kdosi se zalykal vodou, topil se. Mráz šel po zádech sedláku Frkalovi a srdce mu úlekem vypovědělo službu – a to ve vodě (ještě nebylo jisto, co) všemi silami se bráníc tonulo. Byla tma hustá a zlotřilá, a než mladý Frkal shodil kabát a boty, umkl už každý zvuk. Je pravda, Frkal byl rychlý, ale překážela tma. Plaval velmi dobře, ale než selku ve vodě našel, trvalo neobyčejně dlouho. Vytahuje ji na břeh sám tonul. Byla těžká, vodou napitá, zdálo se mu, že táhne třímetrákovou krávu. Chytil ji za šat, a ten – slabý, vetčný a ke všemu rozmočený – trhavě povolil. Bylo mu nutno uchopiti utopenou za ruku. Učinil tak. Zdálo se, že se ruka vykloubila a tělo se od ní odpoutalo. Ale konečně ji dostal mladý Frkal vším úsilím na břeh, neboť platil ve vsi za siláka, třebas byl ohnuté šije a drobných, potutelných očí. Vpravdě to byla šije tuří a žilnatě pevná a oči uměly přikovati k zemi jediným rozhodným pohledem.

Nevzkřísili tehdy selky Farové. Nejprve ji křísil jen mladý Frkal a pak strhl křik zaběhnuv až do vsi. Dlužno věděti, že událost se sběhla nedaleko vsi, neboť řeka se na tom místě úlisně otírá o samou vesnici. Chumáče lidí, vyplašených z pelechů, visely jako hrozny na břehu, zrcadlíce se groteskně pod ním, a mžikající lucernami ovroubily řeku po značné délce. A po dobré hodině marné práce konečně se usjednotili: Utopila se, chudák.

Sedlák Petr Fara byl starostou, svolal-li kdy schůzi obecního výboru, svolal ji vždy zamračeně, neboť to byla nepřijemná povinnost. A jeho hlas byl podbarven vždy bouřkou. Nebylo se čemu divit: když mu oznámili utopení ženino, byl také zamračen.

To bylo tak.

Zvěst spadla do hospody z čistá jasna. Hráli karty.

„Selka Farová sa utopila –“ křičelo se. A hospodu okamžitě jako by vypláchl.

Zůstal jediný sedlák Petr Fara.

Přišli znovu a oznámili jadrně:

„Faro, žena se ti utopila –“

„Slyšel jsem –“ řekl suše sedlák Petr Fara. A gesto jeho ruky bylo rozkazovačně odmítavé. Dejte mi s tím pokoj, říkalo drtivě.

„Ano –“ koktali potom lidé a ustupovali jako od morem nakaženého.

Zanedlouho potom rozlezla se dědinou řeč mladého Frkala.

Byli jedni, kteří krčili rameny. Byli i tací, kteří dlouze a podezíravě hvízdli. Věřilo se pevně a nezlomně té chvíle, že sedlák Petr Fara svou ženu sám utopil. Tehdy večer. Neboť byl tak zrovna na to.

Ale nepřišlo k ničemu, co se čekalo. Soud je vždy ubohý, není-li svědků. Svědků v tomto případě nebylo. Frkala neprozradil nikdo a Frkal sám se bál. Ať si to sám před sebou – prý – zodpoví.

Byla schůze výboru a sedlák Petr Fara, starosta, se díval neobvykle vzpurně. Sedláci mlčeli a odsedávali. Báli se Petra Fary, neboť byl zloduch a každý věřil, že také vrah. Nic se nedokázalo. Zapomenulo se.

I stalo se také, že příště byl sedlák Petr Fara zvolen starostou obce opět. A bylo jisto, že ho to netěší. A oni jej volili právě proto. Báli se ho, ale rovněž se báli ho pozbyt. A věděli sousedi, že jinak než ve schůzích by se s ním vůbec nesetkali. Hospodu vždy obešel. Nanejvýš před ní s pohrdáním plivnul – aby každý viděl. – Každému se však chtělo být mu na blízku. Jedovatého plaza rád se dotkneš, možná uštkne, možná ne. I volili jej. A příště zase. I později. A tak po sobě až do jeho smrti, která byla podivná. Poslyšme! Já však už jí nejsem pamětníkem – vypravuje to můj otec.

„A já vím –“ tluče se můj otec do hrudi – „že on sám svou ženu utopil. Hlavu bych na to mohl dát – a přece trest boží nepřišel, jaký měl přijít –“

Je to mlhavý případ. Jisto je pouze, že sedlák Petr Fara podržel svůj starostenský úřad pohrdavě až do své smrti. A jeho smrt byla slina – osudu v tvář.

2.

– Dělej co dělej, božímu trestu se nevyhneš. Neujdeš, i kdybyses do krtčí díry vecpal. A tenhle Fara! Jestli chceš, poslouchej, jak se uměl vykrotit božím prstům (vypráví můj otec). Od té doby ani věřit se mi na boží trest spravedlivě nechce –

Můj otec má rázovitou mluvu. Každé slovo pevné jako sukovitý klacek, a jako by se obuškem opíralo, stojí pevně a nepodlomně. Neumím to říci jako můj otec. Povím podle svého – ne tak pěkně, ale pravda zůstane pravdou.

*

Bylo po žních. Ovšem, to už po jiných, než byly ony, o nichž se selka Farová utopila. Přilezal pomalu a potutelně večer, ještě trochu letní, ale spíše už podzimní. Střepy dobrotivého slunce, které právě zapadalo, se rozbíjely na prášek o větve – a větve, na nichž slunce dohořovalo, počínaly býti holé.

Na humně Farově stála široce jako slon fůra, vysoko naložená plnými měchy obilí. Pojede se do města s obilím – do trhu. Před vraty ještě visela tabulka: Představený obce – ale už byla větry a deštěm ošlehaná a tvářila se naříkavě.

Na dvoře přešel sedlák Petr Fara, pochýlený a černý jako mrak.

„Vyjedu hodně časně –“ odměřoval přísně slova k čeledínu – „ať je ve tři všecko v pořádku –“

Jízda do města vozem trvá čtyři hodiny. Čeledín pokývl.

Sedlák zašel až k síni, obrátil se rozvázně a kráčeje po záspi s pohledem vbodnutým do země dodal laskavěji došed až ke stáji (neboť se mu zachtělo pacholka za noční rušení odměnit):

„Můžeš si potom ještě lehnout – pojedu sám –“

Ráno bylo rosou svěží. Vlastně byla to ještě noc. Z Farova statku se vykobrtal těžký a váhavý hrkot naloženého vozu. Svítlna pod vozem mžikala a mášla rozespale koně. Pole spala bez hlesu tiše jako unaveni tahouni. Vesnice zůstala vzadu. Sedlák, zdálo se, sedě vpředu fůry podřimoval. Koně cupali zvučně a cvakavě kopyty o silnici, jdouce svým stejnoměrným, nezrychlujícím ani nezvolňujícím se tempem, k němuž nebylo třeba pobídky.

Za hodinu tma zhoustla na inkoust, neboť před ránem, dříve než se rozední, tma vždy naráz zhoustne. Vůz trhl a zastavil. Sedlák Petr Fara zamžikal protrhávaje se z dřímot a teprv za chvíli si uvědomil své postavení. Bylo nutno seskočit a prohlednouti vůz i potah. Sjel mezi oba koně a na voji se protáhl lenošně a unaveně, neboť byl úplně zdřevěnělý. Stěží pochopoval, co se stalo a co mu jest nejdřív učiniti. Schýlil se a vytáhl zpod vozu lucernu, aby si přisvítil. Pozvedl světlo nad hlavu, neboť tak oko není osleповáno, a prohlížel. Stál zrovna na trati. Silnice a trať se zde setkaly, políbily, rukama potřásly kamarádsky – a opět každá svou cestou. Nuže, na této křižovatce stál sedlák Petr Fara s fúrou obilí. Vyšetřil a viděl, že vůz, beztak přeložený, zde na maličko uvízl. Neboť nedávný déšť vymyl kolejnice a sebral všecek štěrk sebou. Byly zde vyleptané díry. A vůz zapad předním kolem do jedné a nemohl s místa.

Do sedláka vjela zuřivá zlost a zaškusla jím v ramenu. Zahulákal a popad bič práskl. Koně potrhli a sedláku bylo nutno je hned zastavit. Neboť prudkým škusnutím protrhl sedlový kůň postraněk. Toto byla hloupá věc. Sedlák se schýlil, aby postraněk prohlídl. Nebylo rady. Pomohl by tu pouze sedlář. Sešít pořádně by se postraněk pro takovou fúru musil. Nu zkusí jej pouze svázat, ale ví, že to nepůjde daleko a že to nebude nic platno –

A jak sedlák nyní zvedl hlavu, která byla teď zmořená, ustaraná a dozlobená, vstoupil mu do očí náhlý strach. Úlek. Na chvíli všecek ztrnul. Zděsil se. Hle, bílé závory (nemohl pochopiti, jak) zatím pomalu a zrádně tiše sjely a zahradily silnici, svítky zlověstně malým červeným světlem na každou stranu –

Bylo přece zcela jednoduché a snadné k pochopení. Hlídačova bouda byla dobrých pár set kroků dále, odtud jí vidět ani nebylo – a sedlák Petr Fara výstražného zvonění v zaujetí svou prací nepostřehl, což by mu ani platno nebylo – i kdyby je slyšel. – A tak se ocitl i s fúrou a koňmi mezi závory, nemoha ani tam ani sem, neboť silnice byla přepažena. Pojede ranní vlak –

Noc se převalovala nad krajinou bez hlesu a šumu a hluché ticho se lilo do spánků vřeštíc děsem. Sedlák Petr Fara zaposlouchal. Koně pokojně švihali ocasy, ač nebylo much. Z nekonečné, sotva postřehnutelné dálky harašil vlak, ropotavě rachotě. V několika minutách tu bude. Slyšet jej pouze velmi tiše, ale jeho hluk bude růst od okamžiku k okamžiku děsněji a hrůzostrašněji –

Jak se sedlák Petr Fara prudce v úděsu otočil, třískl lucernou o přední kolo vozu. Střepy se rozlily pod vůz a světlo umřelo mdlými výšlehy. Sedlákovi se zalkl dech. I koně nyní ustrašeně zafrkali čekajíce se strachem věcí příštích. Tma se na ně nakupila a opět hluché ticho zaplavilo celou skupinu. V té chvíli polekaný výkřik vydral se sedláku Petru Farovi z úst rozbiv přehradu zubů i rtů, jež ho nechtěly propustit, a kráčel (rozbíjeje s hlukem tmu) smutnou nocí kupředu bázlivě a nejistě. Umřel brzy a ztratil se jako zastřelený pominutý pes. Z dálky bylo lze opět postřehnouti rychlý hrkot ranního vlaku. Za několik chvil přejede, hromově rachotě, toto místo a zastaví jistě až za ním.

Té chvíli blesklo sedlákem Petrem Farou rychlé rozhodnutí a trhlo jím prudkým smýknutím ke koním. Odepjal našiky i postraňky. Rychle rozpoutal koně od sebe. Napočítal bys sotva do desíti, co sedlák Petr Fara zavedl koně těch pár kroků až k závoře a dav jim ji očichnouti opět ucouvl. Poté, aniž by se mu hlas zatřásl, vzkřikl: Fukso, Lucy – prudce a zlostně, práskaje při tom zběsile bičem a nešetře ani kůže koní.

Postrášení koně, silní a statní, se vzepjali a plavně jako ptáci se přenesli přes závoru. Jejich dupot se nesl nocí vzdaluje se velmi rychle a pomalu tichna. Silnice dusala pod údery kopyt úpěnlivě.

Hukot vlaku se rozmáhal. Rostl jako lavina. Několik okamžiků dělilo vlak od řůry, stopené v tmě. Smrt se řítla a vzteklý jícen se otvíral.

Sedlák Petr Fara přivřel oči. Bylo možno nyní nárazy kol vlaku o koleje počítat. Každý náraz o kolik metrů blíží? –

Všude byla tma. Vichřice vlaku se zastavila pár desítek metrů dál a tam lezly z oken světelné proudy ostře se vřezávající do kypré noci. Uslyšels chaotickou změť hlasů, tázajících se, volajících a nařikajících. Modré postavy zřizenců se drolily, odpadávající jako přezrálé hrušky od vlaku, utíkající dozadu, mžikající světlý a tonouce ve tmě. Kolejnice zavoněly naráz čerstvým obilím –

Opět bylo vše v pořádku. Mrtvoly sedláka Petra Fary nenašli. (Ostatně ji málokdo hledal.) Ani značky po ní. Ani kapky krve. Jenom malomocné trosky řůry, zříceniny vozu, rozedrané pytle a spousty zdravého, čerstvého, nově letošního obilí daleko podél trati zulíbalo příští bílé ráno –

Do kraje už též nikdy sedlák Petr Fara nepřišel. I rozhodla pověst, že tentokrát musil umřít – Spíš prý však si jej čert do pekla sebral, duši hříšnou, poněvadž sedlák Petr Fara chtěl se vyhnouti trestu, který tuto tak nevyhnutelně na něho bůh narafičil –

Daleko odtud našli a chytili zpěněné koně Farovy. Byli zedrani a zhusta poranění. Za to drobný lid měl radost sbíraje po trati vonná, zlatá zrnka – Neboť komise o ně potom už – nebo ještě – nedbala –

FANTAS

Občan Vojtěch Bögl dopil hřmotně a uplivil.

„Platím“, vykřikl potom, pokud ještě dovedl křičet.

Načež přikodrcal k němu hostinský jako rozlámaný nákladní vůz a řekl: „Počkej s tím! Nechej to na zítřek! Neuteče ti to!“

„Neuteče, neuteče“, opakoval opilý Bögl, kymáceje bezvládně trupem, „ale já, víš, já uteku –“

A skutečně by byl utekl, kdyby uměl. Takhle uplynula ještě půlhodinka opilých tahanic – a to pak už bylo asi dost hluboko v noci, když Vojtěch Bögl zpívaje a vrávoraje cestou domů, potkal kus od hospody ponocného.

Po svém opilém zvyku dal se s ním do nestřízlivé a nemoudré rozprávky.

„Snad myslíš, Ignác, že já – že já – že – že já –“

„Nemyslím“, rozšafně odvětil ponocný Ignác, při čemž se snažil rozejít se se sedlákem. Ale sedlák zaklestil své dva prsty za kapsu ponocného, kterou mimoděk našel, jako rak. Ponocný uznal za vhodné změnit směr své pochůzky. Pomalým, sotva pozorovatelným točením obrátil se Vojtěch Bögl o sto osmdesát stupňů.

„Musíme se rozejít“, upozornil upřímně Ignác.

„Já – já se nerozejdu“, bodře a radikálně prohlásil Bögl.

Je jisto, že by se byl Bögl skutečně nerozešel.

Dobrým hmatem však vykroutil Ignác ruku Böglu ze své kapsy a Bögl, který se otočil kolem své osy o sto osmdesát stupňů, aniž by něco o tom věděl, dal se na cestu kupředu, zpívaje a vrávoraje.

Ale tak se stalo, že nedošel pak k vratům svého statku, nýbrž že se ocitl opět před hospodou, z níž před hodnou chvílí jej vypravili na cestu domů.

Docela zatemněnému mozku, jenž přece ještě hospodu poznal, zdálo se velmi ošemetným přemístiti hospodu na místo budovy statku. Kterýsi čert si hloupě zahrál, ale osud je osud a Vojtěch Bögl nadmíru statečně počal vystupovati po kamenných schůdkách, chytaje se namáhavě ve tmě neviditelného zábradlí, aby zatloukl na dveře, poněvadž (zdálo se) v hospodě už usnuli.

Strašně podivná věc se stala v té chvíli s hlavou Böglovou. Zaprašťelo v ní právě v tom okamžiku, když se její majitel rozpřáhl, aby mohutnou ranou udeřil do hospodských dveří – a Vojtěch Bögl kamsi nepřetržitě padal.

Dříve než dopadl, cítil, že sedí v sedle bujného koně a že (maje nohy pevně v třmenech a chvílemi stiskaje koleny koňovu šjí) bije patami těžkých bot vraníka neúprosně do slabin. Kůň se vzpínal, a když vztáhl Vojtěch Bögl ruku, aby si setřel pot v týle, pocítil, že slunce stojí už značně vysoko.

Před jezdcem do širošira hnědla prerijní louka, zarostlá nevysokou řídkou travou a všelijakou chamradinou. V dálce, do níž po úsudku znalce bylo možno dojetí během dobrých dvou hodin, se černal malý kopeček. Tam, zdálo se, mířil farmář Vojtěch Bögl.

Od té doby, co byl farmářem, měl rád své koně, ale šetřit jich neuměl. Štval je až k smrti. Skutečně už po třetí půlhodině dorazil k onomu malému návrší. Tehdy už sípal a měl u vyprahlých úst chomáček bílé žíznivé pěny, vzniklé z nedostatku slin. Unavený kůň nedovedl už ani zaržát. Jezdec měl v hrdle sucho a palčivá žízeň po zastavení klusu udeřila obuškem do spánků, v nichž začalo hučet a bolestně škubat.

Vojtěch Bögl stočil koně ke skupině několika vyšších stromů, vyrůstajících pod pahorkem – tam, kde terén se znatelně svažoval. Tam musí být voda.

Uštvaný kůň se dychtivě nenahнул nad hladinu, jak se dalo očekávat.

A přece voda tam byla. Vojtěch Bögl sjel se sedla a vrhl se na břeh jako honěné zvíře.

Ještě si hluboce vydechl a oči se mu neuvědoměně podivily, že malá hladinka je tak lesklá –

Nabral dlaní. Tekutina nepřilnula k ruce. Utvořila slabou vyoblinu. Vojtěch Bögel rychle přimkl dlaň ke rtům a vsákl obsah dovnitř. V ústech se kůže divně stáhla odpornou chutí a v hrdle skoro zavřelo. Hned na to počal Bögl zuřivě plivati, a když se po chvílce utišil, dlouze nosem do sebe vtáhl příchut' toho, co pil.

Poznal, že to je nafta.

Bylo zřejmo, že taková věc mu je náramně vhod. Neboť okamžitě pozbyl žízně, a jak se to dělává, tuze dlouze dušeně zahvídil. Pak se opřel o koně a bylo na tom vidět, že dívaje se do prázdné dálky, sní a dělá plány.

Popřál koni ve stínu odpočinku, ale pak už nejel tam, kam původně měl zaměřeno. Chtěl do večera dojeti k Löki Hordymu, sousednímu farmáři, ale nyní se obrátil, odkud přijel. Zamířil na svou farmu bruče si spokojeně, že volil tuhle neznámou

cestu, trochu sice dalekou, ale tak výnosnou. Z čehož si vytvořil poučení pro svůj farmářský a vůbec příští život, že vše neznámé je výnosné.

Podivili se domácí, když slunce se topilo v obzoru prerijní stepi a Bögl, hospodář, se vrátil, aniž by si asi byl vyřídil svou záležitost u Löki Hordyho, ale příštího dne už občan Vojtěch Bögl ujížděl na koni dobře opatřen a ještě lépe vyzbrojen k jihu.

Teprve za týden se vrátil. To už si nesl sebou potvrzení o rozšíření svých farmářských pozemků na končiny, v nichž (což ovšem neprozradil) našel naftové prameny.

Takto se stal Bögl milionářem.

Neboť netrvalo dlouho a severovýchodně od farmy Böglvy vyrostly a jako vši se do daleka rozlezly osady dělnických domků a nad nimi vyfrkovaly chraptivě stožáry a mohutné nosiče své třískavé, hlomozné vnitřnosti a s nimi vyplivovaly, co z vnitřku země do nich křesy-dělníci naházeli.

Té doby už Vojtěchu Böglvi neslušel farmářský kabátec. Vysoké boty se syrovými tuhými holinkami byly někde pohozeny anebo si je přivlastnil osadní švec. Též staré kalhoty by se na břichu Vojtěcha Böglva už nedaly dopnout. Konečně Böglva nyní titulovali výhradně „sir“ a jeho šestnáctiletá dcera chodila jako komtesa a na všech desíti prstech obou rukou nosila den jak den dvanáct těžkých, pravděpodobně zlatých prstenů.

Co se týče farmy, nebylo jí.

Byla tu velická vila, ale jinak žil milionář Bögl s rodinou v městě, kde mu náležel blok domů. A také jen velmi nerad navštěvoval místo svých dolů, poněvadž bylo značně od města vzdáleno, a vlaková doprava není nejpohodlnější, jako jiná zase není zrovna nejbezpečnější.

Konečně nebylo se třeba oč obávat. Celý aparát byl dokonale, ba znamenitě řízen, neboť ležel v jistých a obezřetných rukou inženýra Howkipse, centrálního ředitele, a sir Guy Boeugel nejdenně pomyslil na mladého, schopného Howkipse a svou dceru.

Bylo jisto, že jednou se toho mladí dočkají.

A tedy: když měla miss Mary oslaviti sedmnácté narozeniny, rozhodl se mister Boeugel učiniti jí malé překvapení. Chtěl ji toho dne zasnoubiti s mister Howkipsem, což bylo zcela jednoduché.

Toho večera byl uspořádán velký banket ve vile. Tovární osada nemusila odpočinouti. Z města byl vypraven obrněný vlak s obrovskou společností. Eskadrona

vojska byla státem poskytnuta na ochranu stát držících lidí a sira Boeugela, neboť nebylo jisto, zda třebas lupičská banda Babin Kseho nehodlá za takové příležitosti přepadnouti milionáře, zabítí jej, vzítí mu milion a vilu vypleniti.

Skvělá společnost naplnila vilu. Významné osobnosti zaujaly svá místa, dámy roztomile učinily vábné posice a bílý vous kmeta sira Guye Boeugela zářil půvabně jako tříkrálová křída, když sir pronášel svůj proslov k zasnoubencům, jimž darem k tomuto velikému svátku skládal k nohám cenné papíry v ceně jedné miliardy a devatenácti milionů třistadvaceti tisíc dolarů a pěti pencí pro začátek společného a pospolitého života.

Skvělá společnost propukla v nekonečný a nevázaný jásot, budoucí ženich se korektně ukláněl, zatím co budoucí nevěsta pýříc se nevinně pošlapala si vlečku.

Stalo se však cosi neobyčejného. Vybranou a skvělou společností protlačil se až k miliardáři Boeugelovi, naftovému králi, muž, v němž stěží někdo ze skvělých přítomných poznal hospodského Kindla z Bukovsi.

A tento prostý muž lidu začal hulákat jako na lesy: „A to ty sis to takhle vzal k srdci? Takhle: zůstat a počkat a nechat to na zítřek? Takhle? Ty lumpe! Ty ožralo! Ty pse!! Ty –!“

Při čemž občan Vojtěch Bögel (sir Guy Boeugel) zcela znatelně pociťoval, že sám násilně otvírá oči a že mu do nich vtéká čerstvé, časně, vesnické – nestydaté – ráno.

Na schůdcích před dveřmi hospody stál hostinský Kindl a nakláněje se přes zábradlí nad příkop nadával surově sedláku Böglvi, jenž se v blátě probouzel z noční opice.

Občan Vojtěch Bögl vytřeštil šíleně oči, načež se střízlivě pohnul, čině tak miliardářsky elegantní pohyb. Ale potom nabral jeho k smrti vylekaný obličej strašné rysy a Vojtěch Bögl, občan před bohem i lidmi poctivý, vypouliv zuřivě oči do prázdna, vykřikl hlasem velikým:

„Který pak dareba si to střílí z čtenářů? Který pak dareba se odvažuje takovými ničemnostmi a vylhanými povídkami dělati si blázny z počestných lidí, kteří jsou nuceni tohleto čísti!!!“

POZNÁMKA AUTOROVA:

Mimo tři, u nichž je doba vzniku označena, byly tyto povídky napsány v roce 1925.

EDIČNÍ POZNÁMKA

Text je ponechán v původní pravopisné úpravě dle vydání z roku 1926.

A. C. Nor

Opilé povídky

Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, příspěvková organizace

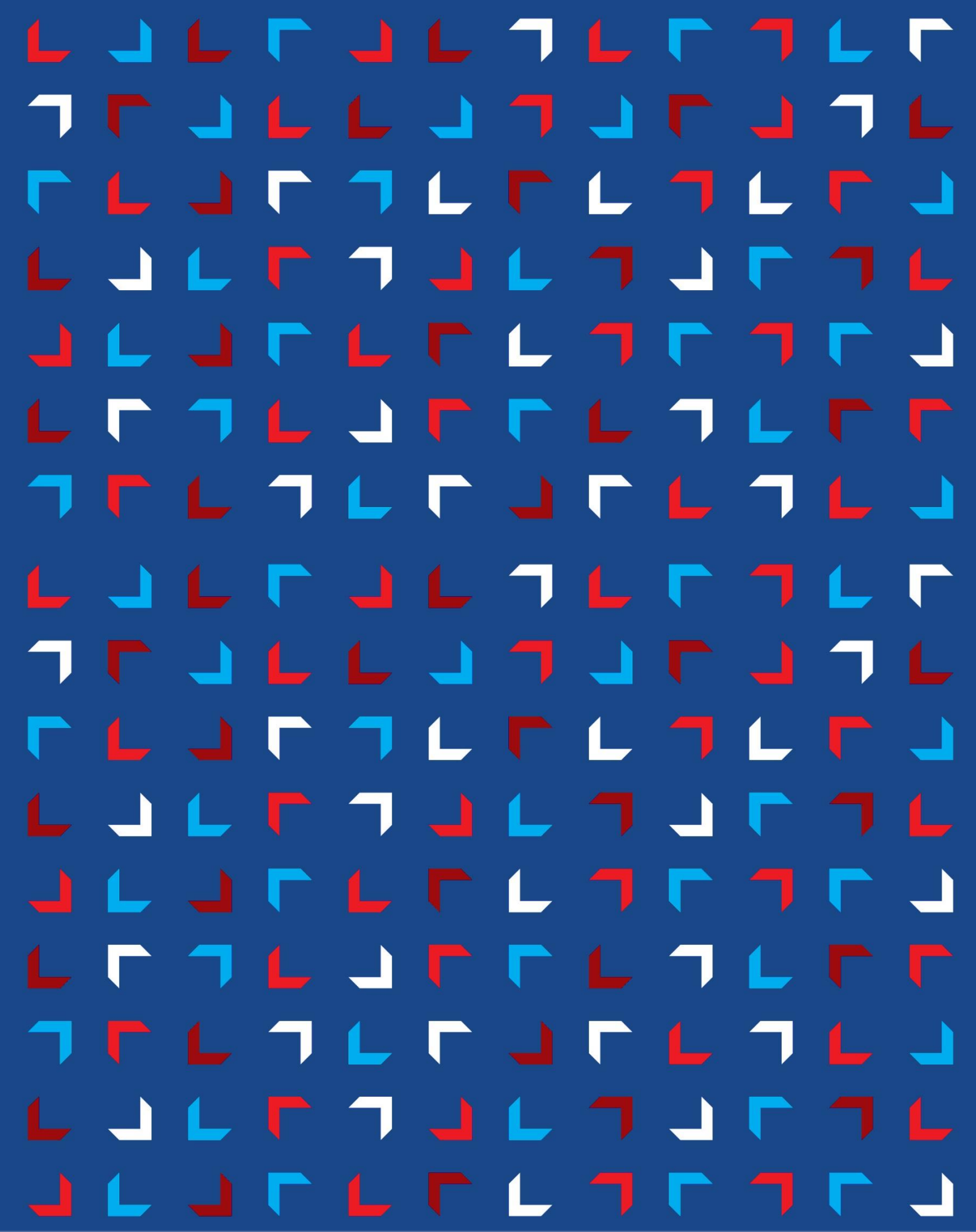
Ostrava, 2023

Vydáno jako elektronická verze 1.0 knižního vydání z roku 1926.

ISBN 978-80-7054-320-7 (pdf)

Projekt Živá encyklopedie finančně podpořilo statutární město Ostrava.

OSTRAVA!!!

Moravskoslezská
vědecká knihovna
v Ostravě

Príspevková organizace
Moravskoslezského kraje

 živá
encyklopedie

www.msvk.cz

www.ziva-encyklopedie.cz